

**Tutkinnon perusteet**

# **Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto**



OPETUSHALLITUS  
UTBILDNINGSTYRELSEN

# Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto

## Tutkinnon suorittaneen osaaminen

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen että työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän osa-alueella.

Perustutkinnon suorittanut lähihoitaja tai perustason ensihoitaja osaa toimia työssään alan säädöksiä ja toimintaohjeita sekä arvoperustaa ja ammattietiikkaa noudattaen. Hän osaa kohdata asiakkaan ja potilaan sekä omalla vastuualueellaan ylläpitää ja edistää terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja toimintakykyä. Hän osaa huolehtia potilas- ja asiakasturvallisuudesta, toimia infektioturvallisesti ja ergonomisesti, käyttää näyttöön perustuvaa tietoa sekä huolehtia työturvallisuudestaan ja -hyvinvoinnistaan. Hän osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan tai potilaan palveluja tai hoitoa. Hän osaa huomioida työssään väkivallan uhan sekä mielenterveyteen, päihteiden riskikäyttöön ja riippuvuuksiin liittyvät haasteet. Hän osaa antaa asiakaslähtöisesti palvelujen ohjausta, hyödyntää monipuolisesti hyvinvointitekniologiaa ja kehittää omaa ammattitaitoaan elinikäisen oppimisen mukaisesti. Hän osaa toimia ammatillisessa vuorovaikutuksessa sekä ennaltaehkäistä ja puuttua kiusaamiseen. Hän osaa huomioida ihmisten moninaisuuden, toimia moniammatillisesti ja monikulttuurisesti. Lisäksi hän osaa toimia erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon tai opetuksen ja kasvatuksen toimintaympäristöissä.

Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalan suorittanut osaa toimia osallisuutta, kuntoutumista ja toimintakykyä edistävistä huomioiden ikääntymisen vaikutukset toimintaan kotona ja muissa toimintaympäristöissä. Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalan suorittanut osaa edistää lapsen, nuoren, perheen ja lähiverkoston terveyttä ja hyvinvointia sekä varhaiskasvatuksessa lapsen kasvua, hyvinvointia ja oppimista. Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalan suorittanut osaa työskennellä mielenterveys- ja päihdetyössä sekä tehdä alan asiakas- ja verkostotyötä. Perustason ensihoidon osaamisalan suorittanut osaa edistää terveyttä, turvallisuutta, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä toimia ensihoidossa ja akuuttihoitotyössä. Sairaanhoidon osaamisalan suorittanut osaa edistää asiakkaan terveyttä ja toimintakykyä sekä toimia kotihoidossa ja sairaanhoitotyössä. Suun hoidon osaamisalan suorittanut osaa toimia suun hoitotyössä ja edistää suun terveyttä. Vammaistyön osaamisalan suorittanut osaa edistää vammaisen osallisuutta sekä ylläpitää ja edistää toimintakykyä.

Valinnaiset tutkinnon osat tuottavat syvällisempää osaamista sosiaali- ja terveysalan eri toimintasektoreille mm. hyvinvointitekniologian ja toiminnallisten menetelmien hyödyntämiseen, elämän loppuvaiheen hoitoon, näytteenottoon, eri asiakasryhmien mielenterveys- ja päihdetyöhön, immobilisaatio- ja perioperatiiviseen hoitotyöhön, monipotilas- ja suuronnettomuustilanteissa toimimiseen sekä suun ja jalkojen hoitoon.

## Työtehtäviä, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja asetuksen sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaisesti sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut lähihoitaja on nimikesuojattu ammattihenkilö. Rekisteröinti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilörekistereihin tapahtuu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valviran) ohjeiden mukaisesti ja osaamisalasta riippumatta lähihoitaja-nimikkeellä. Myös perustason ensihoidon osaamisalan suorittaneen rekisteröinti tapahtuu lähihoitaja-ammattinimikkeellä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut voi toimia erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kasvatuksen ja opetuksen työtehtävissä ja -ympäristöissä. Perustutkinnon suorittanut voi työskennellä mm. hoidon, varhaiskasvatuksen, ikääntyneiden-

ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden ja suunhoidon työtehtävissä. Perustason ensihoidon osaamisalan suorittanut perustason ensihoitaja voi suuntautua monipuolisesti työelämään muillekin kuin vain ensihoidon ja akuuttihoidon tehtäviin.

Varhaiskasvatuksesta annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen mukaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuuden tuottavan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tulee sisältää tai sitä tulee täydentää lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalan pakollisilla tutkinnon osilla. Vammaistyön osaamisalan pakolliset tutkinnon osat suorittaneelle on kuitenkin riittävää suorittaa Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tutkinnon osa saadakseen lastenhoitajan kelpoisuuden.

Tutkinnon suorittaneen työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä, kolmannella sektorilla tai hän voi toimia myös yrittäjänä.

<b>Perusteen nimi</b>	Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto
<b>Määräyksen diaarinumero</b>	OPH-4417-2023
<b>Korvattavat määräykset</b>	OPH-5085-2021
<b>Koulutukset</b>	Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto (371101)
<b>Osaamisalat</b>	Ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen osaamisala (3188) Perustason ensihoidon osaamisala (3193) Sairaanhoidon osaamisala (3189) Suunhoidon osaamisala (3194) Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala (1789) Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala (3192) Vammaistyön osaamisala (3195)
<b>Tutkintonimikkeet</b>	Perustason ensihoitaja (01004) Lähihoitaja (10008)
<b>Voimaantulo</b>	01.08.2024
<b>Pdf luotu</b>	25.09.2024

# Sisältö

1. Tutkinnon muodostuminen. . . . .	1
2. Tutkinnon osat. . . . .	12
2.1. Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp (107502). . . . .	12
2.2. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp (107520). . . . .	15
2.3. Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp (107507). . . . .	19
2.4. Ikääntyneen osallisuuden edistäminen, 30 osp (107509). . . . .	21
2.5. Kotihoidossa toimiminen, 30 osp (107521). . . . .	24
2.6. Lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, 35 osp (107504). . . . .	28
2.7. Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp (107285). . . . .	32
2.8. Mielenterveys- ja päihdetyö, 60 osp (107516). . . . .	35
2.9. Ensihoidossa toimiminen, 40 osp (107514). . . . .	38
2.10. Akuuttihoitotyössä toimiminen, 35 osp (107505). . . . .	42
2.11. Sairaanhoidotyössä toimiminen, 30 osp (107494). . . . .	45
2.12. Suun hoitotyössä toimiminen, 50 osp (107493). . . . .	48
2.13. Suun terveyden edistämässä toimiminen, 25 osp (107508). . . . .	51
2.14. Osallisuuden edistäminen vammaistyössä, 30 osp (107512). . . . .	54
2.15. Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen vammaistyössä, 30 osp (107496). . . . .	57
2.16. Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp (107510). . . . .	60
2.17. Haavanhoito, 15 osp (107499). . . . .	63
2.18. Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp (107517). . . . .	65
2.19. Immobilisaatiohoitotyössä toimiminen, 15 osp (107511). . . . .	67
2.20. Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp (107506). . . . .	69
2.21. Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp (107518). . . . .	71
2.22. Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp (107491). . . . .	73
2.23. Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp (107501). . . . .	76
2.24. Monipotilas- ja suuronnettomuustilanteissa toimiminen, 15 osp (107495). . . . .	78
2.25. Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp (107498). . . . .	81
2.26. Palliatiivisessa hoidossa toimiminen, 15 osp (107515). . . . .	83
2.27. Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp (107519). . . . .	85
2.28. Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp (107492). . . . .	87
2.29. Suun erikoishoidossa toimiminen, 15 osp (107500). . . . .	89

2.30. Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp (107497). . . . .	91
2.31. Terveys- ja hyvinvointiteknologia toimintakyvyn edistämässä, 15 osp (107503). . . . .	93
2.32. Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämässä, 15 osp (107513). . . . .	95
2.33. Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp (107522). . . . .	97
2.34. Huippuosajana toimiminen, 15 osp (106730). . . . .	99
2.35. Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp (106735). . . . .	101
2.36. Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp (106734). . . . .	102
2.37. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (106731). . . . .	104
2.38. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (106732). . . . .	106
2.39. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (106733). . . . .	108
2.40. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (106727). . . . .	110
2.41. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (106728). . . . .	132
2.42. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (106729). . . . .	137
3. Osaamisen arviointi. . . . .	149
4. Mukauttaminen ja poikkeaminen. . . . .	150
5. Ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen osaamisala. . . . .	151
6. Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala. . . . .	152
7. Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala. . . . .	153
8. Perustason ensihoidon osaamisala. . . . .	154
9. Sairaanhoidon osaamisala. . . . .	155
10. Suunhoidon osaamisala. . . . .	156
11. Vammaistyön osaamisala. . . . .	157
12. Liite 1. Arvoperusta. . . . .	158
13. Liite 2. Luvat ja pätevyudet. . . . .	159
14. Liite 3. Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset. . . . .	160



# 1. Tutkinnon muodostuminen

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä (osp). Tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osp) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osp). Ammatilliset tutkinnon osat muodostuvat kaikille pakollisista tutkinnon osista (55 osp), osaamisalakohtaisista pakollisista tutkinnon osista (60–75 osp) sekä valinnaisista tutkinnon osista (15–30 osp).

Ammatillisten perustutkintojen yhteiset tutkinnon osat (35 osp) ovat Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen ja Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa on seitsemän osaamisalaa ja kaksi tutkintonimikettä:

- Ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen osaamisala, lähihoitaja
- Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala, lähihoitaja
- Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala, lähihoitaja
- Perustason ensihoidon osaamisala, perustason ensihoitaja
- Sairaanhoidon osaamisala, lähihoitaja
- Suunhoidon osaamisala, lähihoitaja
- Vammaistyön osaamisala, lähihoitaja.

<b>AMMATILLISET TUTKINNON OSAT   145 OSP</b>
<b>Ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen osaamisala   145 osp</b>
<b>Lähihoitaja   0 osp</b>
<b>Pakolliset tutkinnon osat   115 osp</b>
Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp
Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp
Ikääntyneen osallisuuden edistäminen, 30 osp
Kotihoidossa toimiminen, 30 osp
<b>Valinnaiset tutkinnon osat   30 osp</b>
Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp
Haavanhoito, 15 osp
Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp
Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp
Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp
Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp
Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp
Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp
Palliativisessa hoidossa toimiminen, 15 osp
Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp
Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp
Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp
Terveys- ja hyvinvointitekniologia toimintakyvyn edistämiseksi, 15 osp
Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämiseksi, 15 osp
Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<b>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa   5-15 osp</b>
<i>Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
<b>Toisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa   15-30 osp</b>



<i>Tutkintoon voi sisällyttää tämän tutkinnon toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 30 osp.</i>
<b>Tutkinnon osa tai osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta   5-15 osp</b> <i>Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>
<b>Korkeakouluopinnot   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i>
<b>Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja   1-25 osp</b>
<b>Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala   145 osp</b>
<b>Lähihoitaja   0 osp</b>
<b>Pakolliset tutkinnon osat   130 osp</b>
Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp
Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp
Lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, 35 osp
Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp
<b>Valinnaiset tutkinnon osat   15 osp</b>
Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp
Haavanhoito, 15 osp
Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp
Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp
Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp
Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp
Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp
Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp
Palliativisessa hoidossa toimiminen, 15 osp
Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp
Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp
Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp
Terveys- ja hyvinvointitekniologia toimintakyvyn edistämiseksi, 15 osp
Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämiseksi, 15 osp
Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp

Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<p><b>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa   5-15 osp</b></p> <p><i>Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i></p>
<p><b>Toisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa   15 osp</b></p> <p><i>Tutkintoon voi sisällyttää tämän tutkinnon toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osp.</i></p>
<p><b>Tutkinnon osa tai osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta   5-15 osp</b></p> <p><i>Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i></p>
<p><b>Korkeakouluopinnot   5-15 osp</b></p> <p><i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i></p>
<p><b>Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja   1-25 osp</b></p>
<p><b>Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala   145 osp</b></p>
<p><b>Lähihoitaja   0 osp</b></p>
<p><b>Pakolliset tutkinnon osat   115 osp</b></p>
Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp
Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp
Mielenterveys- ja päihdetyö, 60 osp
<p><b>Valinnaiset tutkinnon osat   30 osp</b></p>
Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp
Haavanhoito, 15 osp
Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp
Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp
Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp
Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp
Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp
Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp
Palliativisessa hoidossa toimiminen, 15 osp
Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp
Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp
Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp

Terveys- ja hyvinvointitekniologia toimintakyvyn edistämiseksi, 15 osp
Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämiseksi, 15 osp
Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<b>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
<b>Toisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa   15-30 osp</b> <i>Tutkintoon voi sisällyttää tämän tutkinnon toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 30 osp.</i>
<b>Tutkinnon osa tai osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta   5-15 osp</b> <i>Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>
<b>Korkeakouluopinnot   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i>
<b>Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja   1-25 osp</b>
<b>Perustason ensihoidon osaamisala   145 osp</b>
<b>Perustason ensihoitaja   0 osp</b>
<b>Pakolliset tutkinnon osat   130 osp</b>
Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp
Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp
Ensihoidossa toimiminen, 40 osp <i>Opiskelijalla tulee olla vähintään B-luokan ajokortti ennen hälytysajon liittyvien opintojen aloittamista.</i>
Akuuttihoitotyössä toimiminen, 35 osp
<b>Valinnaiset tutkinnon osat   15 osp</b>
Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp
Haavanhoito, 15 osp

Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp
Immobilisaatiohoitotyössä toimiminen, 15 osp
Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp
Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp
Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp
Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp
Monipotilas- ja suuronnettomuustilanteissa toimiminen, 15 osp
Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp
Palliatiivisessa hoidossa toimiminen, 15 osp
Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp
Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp
Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp
Terveys- ja hyvinvointitekniologia toimintakyvyn edistämiseksi, 15 osp
Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämiseksi, 15 osp
Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<b>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
<b>Pelastajatutkinnon opintojakso   15 osp</b> <i>Tutkintoon voi sisällyttää opintojakson pelastajatutkinnosta. Riippumatta sisällytettävän opintojakson laajuudesta, laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osp.</i>
<b>Toisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa   15 osp</b> <i>Tutkintoon voi sisällyttää tämän tutkinnon toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osp.</i>
<b>Tutkinnon osa tai osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta   5-15 osp</b> <i>Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>
<b>Korkeakouluopinnot   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i>

<b>Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja   1-25 osp</b>
<b>Sairaanhoidon osaamisala   145 osp</b>
<b>Lähihoitaja   0 osp</b>
<b>Pakolliset tutkinnon osat   115 osp</b>
Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp
Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp
Sairaanhoitotyössä toimiminen, 30 osp
Kotihoidossa toimiminen, 30 osp
<b>Valinnaiset tutkinnon osat   30 osp</b>
Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp
Haavanhoito, 15 osp
Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp
Immobilisaatiohoitotyössä toimiminen, 15 osp
Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp
Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp
Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp
Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp
Monipotilas- ja suuronnettomuustilanteissa toimiminen, 15 osp
Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp
Palliativisessa hoidossa toimiminen, 15 osp
Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp
Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp
Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp
Terveys- ja hyvinvointiteknologia toimintakyvyn edistämiseksi, 15 osp
Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämiseksi, 15 osp
Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<b>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa   5-15 osp</b>

*Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.*

**Toisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa | 15-30 osp**

*Tutkintoon voi sisällyttää tämän tutkinnon toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 30 osp.*

**Tutkinnon osa tai osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta | 5-15 osp**

*Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.*

**Korkeakouluopinnot | 5-15 osp**

*Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.*

**Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja | 1-25 osp**

**Suunhoidon osaamisala | 145 osp**

**Lähihoitaja | 0 osp**

**Pakolliset tutkinnon osat | 130 osp**

Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp

Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp

Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp

Suun hoitotyössä toimiminen, 50 osp

Suun terveyden edistämisessä toimiminen, 25 osp

**Valinnaiset tutkinnon osat | 15 osp**

Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp

Haavanhoito, 15 osp

Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp

Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp

Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp

Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp

Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp

Palliativisessa hoidossa toimiminen, 15 osp

Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp

Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp

Suun erikoishoidossa toimiminen, 15 osp

Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp

Terveys- ja hyvinvointitekniologia toimintakyvyn edistämisessä, 15 osp

Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämisessä, 15 osp
Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<b>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
<b>Toisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa   15 osp</b> <i>Tutkintoon voi sisällyttää tämän tutkinnon toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 15 osp.</i>
<b>Tutkinnon osa tai osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta   5-15 osp</b> <i>Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>
<b>Korkeakouluopinnot   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i>
<b>Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja   1-25 osp</b>
<b>Vammaistyön osaamisala   145 osp</b>
<b>Lähihoitaja   0 osp</b>
<b>Pakolliset tutkinnon osat   115 osp</b>
Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp
Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp
Osallisuuden edistäminen vammaistyössä, 30 osp
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen vammaistyössä, 30 osp
<b>Valinnaiset tutkinnon osat   30 osp</b>
Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp
Haavanhoito, 15 osp
Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp
Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp
Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp

Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp
Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp
Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp
Palliativisessa hoidossa toimiminen, 15 osp
Periooperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp
Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp
Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp
Terveys- ja hyvinvointitekniologia toimintakyvyn edistämiseksi, 15 osp
Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämiseksi, 15 osp
Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
<b>Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.</i>
<b>Toisen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa   15-30 osp</b> <i>Tutkintoon voi sisällyttää tämän tutkinnon toisen osaamisalan pakollisen tutkinnon osan. Riippumatta sisällytettävän tutkinnon osan laajuudesta, tutkinnon osan laajuus on tässä kohdassa enintään 30 osp.</i>
<b>Tutkinnon osa tai osia toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta   5-15 osp</b> <i>Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>
<b>Korkeakouluopinnot   5-15 osp</b> <i>Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.</i>
<b>Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja   1-25 osp</b>
<b>YHTEISET TUTKINNON OSAT   35 OSP</b>
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp
Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp
<b>Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet   9 osp</b>



*Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet ovat tutkinnon perusteissa määrättyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä muita valinnaisia osaamistavoitteita, jotka tukevat kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä tavoitteita. Valinnaisiin osaamistavoitteisiin voidaan sisällyttää myös opiskelijan aiemmin hankimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä osaamistavoitteita*

## 2. Tutkinnon osat

### 2.1. Asiakkaan kohtaaminen ja ohjaaminen, 20 osp (107502)

#### Ammattitaitovaatimukset

##### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kasvatuksen ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja noudattaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolo-velvollisuutta
- noudattaa tietosuojaj- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

##### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- noudattaa työyhteisön aikatauluja, ohjeita ja sopimuksia
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- toimii osana moniammatillista työyhteisöä ja verkostoa
- ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- tunnistaa kiusaamista, häirintää ja syrjintää ja toimii työyksikön ohjeiden mukaisesti
- antaa ensiapua tapaturmissa ja henkeä uhkaavissa ensiaputilanteissa

##### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa yksilöllisesti arvostaen
- toimii aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa
- kuuntelee ja on läsnä vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa vuorovaikutustilanteissa oman ilmaisunsa ja käyttäytymisensä vaikutukset
- mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- vahvistaa asiakkaan vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- käyttää tilanteen vaatimalla tavalla kosketusta sanallisen viestinnän tukena
- keskustelelee ja toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää työssään tietoa asiakkaan kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- ennaltaehkäisee työssään väkivallan uhkaa

##### Suunnitelmallinen toiminta ja arviointi

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä asiakassuunnitelman merkityksen

- havainnoi ja selvittää asiakkaan vahvuuksia, voimavaroja ja tarpeita
- suunnittelee työtehtävänsä asiakkaiden tarpeiden mukaan
- suunnittelee asiakkaan kehitystä ja osallisuutta edistävää toimintaa yhdessä asiakkaan kanssa
- suunnittelee päivittäiset työtehtävät ja työkokonaisuudet yhdessä työryhmän kanssa
- havainnoi asiakkaan kehitykseen ja osallisuuteen vaikuttavia tekijöitä
- dokumentoi asiakkaan kehitykseen ja osallisuuteen vaikuttavia tekijöitä
- tiedottaa havainnoistaan työryhmälle
- osallistuu asiakastyön toteutumisen arviointiin

### **Kehityksen ja osallisuuden edistäminen**

#### Opiskelija

- käyttää työssään tietoa ihmisen kehityksestä elämänkulun eri vaiheissa
- käyttää työssään tietoa fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja sosiaalisen toimintakyvyn vaikutuksesta osallisuuteen
- tukee asiakkaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä
- tukee ja kannustaa asiakasta tekemään itseään koskevia valintoja
- tukee ja kannustaa asiakasta toimimaan itsenäisesti
- huomioi asiakkaiden elämäntilanteiden moninaisuuden
- käyttää työssään tietoa asiakkaiden moninaisuudesta ja niiden mahdollisista vaikutuksista kehitykseen, toimintakykyyn ja osallisuuteen
- käyttää työssään tietoa seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta
- ohjaa asiakasta sosiaaliseen kanssakäymiseen
- kannustaa asiakasta osallistumaan yhteiseen toimintaan
- käyttää ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia toiminnan ohjauksessa
- käyttää työympäristön välineitä ja materiaaleja asiakkaan ohjauksessa
- käyttää toiminnallisia menetelmiä asiakkaan ja asiakasryhmän ohjauksessa
- mahdollistaa asiakkaalle onnistumisen kokemuksia
- tukee asiakkaan myönteistä käsitystä itsestään
- tukee asiakkaan mielen hyvinvointia
- hyödyntää taiteen ja kulttuurin mahdollisuuksia asiakkaiden osallisuuden edistämässä

### **Arjen tilanteissa ohjaaminen**

#### Opiskelija

- käyttää työssään tietoa ihmisen toimintakyvystä elämänkulun eri vaiheissa
- käyttää työssään tietoa terveyden edistämisestä
- käyttää voimavara- ja lähtöistä työotetta
- edistää asiakkaan omatoimisuutta arjen tilanteissa
- käyttää työyksikön digitaalista teknologiaa
- käyttää apuvälineitä asiakkaan tarpeiden mukaisesti
- ohjaa ja avustaa asiakasta apuvälineiden ja teknologian käytössä
- ohjaa ja avustaa ruokailussa
- tietää ravitsemussuositusten pääperiaatteet
- huomioi asiakkaan erityisruokavaliot, katsomukselliset ja eettiset ruokavaliot
- ohjaa ja avustaa asiakasta erityistoiminnoissa ja peseytymisessä
- ohjaa ja avustaa asiakasta siisteydessä ja pukeutumisessa
- ohjaa asiakasta suun terveyden edistämässä ja hyvinvoinnissa
- ohjaa asiakasta jalkojen terveyden edistämässä ja hyvinvoinnissa
- avustaa asiakasta liikkumisessa ja ohjaa liikkumaan
- huomioi ympäristön turvallisuuden ja esteettömyyden
- ohjaa asiakasta ja tarvittaessa huolehtii yhdessä asiakkaan kanssa ympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja vaatehuollosta
- huolehtii asiakkaan levosta ja unesta
- osaa tunnistaa ja arvioida asiakkaan hoitoon liittyvät riskit ja kuormitustekijät
- osaa suhteuttaa riskit ja kuormitustekijät omaan osaamiseen ja voimavaroihin

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali- ja terveys-, kasvatus-, opetus- ja ohjausalan ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.2. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen, 25 osp (107520)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja noudattaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- noudattaa työyhteisön aikatauluja, ohjeita ja sopimuksia
- kuuntelee, keskustelee ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- toimii osana moniammatillista työyhteisöä ja verkostoa
- tunnistaa kiusaamista, häirintää ja syrjintää ja toimii työyksikön ohjeiden mukaisesti
- tunnistaa perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhan ja kaltoinkohtelun ja ottaa sen puheeksi työryhmässä
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- käyttää työyksikön digitaalista teknologiaa
- antaa ensiapua tapaturmissa ja henkeä uhkaavissa ensiaputilanteissa

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- kuuntelee asiakasta ja käyttää selkeää kieltä
- mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- vahvistaa asiakkaan vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää kosketusta vuorovaikutuksen tukena
- käyttää tietoa asiakkaan kulttuurista, kielestä ja katsomuksesta
- keskustelee ja toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa

#### Työn suunnittelu

Opiskelija

- ymmärtää potilaan ja asiakkaan hoitotyön- ja palveluohjausprosessin
- ymmärtää hoito- ja palvelusuunnitelman merkityksen asiakkaan hoidossa ja palveluissa
- käyttää asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaa oman työn suunnittelussa
- suunnittelee työtehtävät asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaan

- suunnittelee päivittäiset työtehtävät ottaen huomioon työpaikan päivittäisen ja viikoittaisen suunnitelman
- käyttää työyhteisön asiakastietojärjestelmiä
- käyttää tietoa asiakkaan sosiaali- ja terveyspalveluista, etuuksista sekä kolmannen sektorin palveluista

### Toimintakyvyn tukeminen

#### Opiskelija

- tunnistaa asiakkaan voimavarat ja avun tarpeet sekä huomioi toimissaan voimavaralähtöisyyden
- kannustaa asiakasta omatoimisuuteen
- käyttää toimintakykykymittareita työyksikössä sovitun käytännön mukaan
- käyttää työssään terveys- ja hyvinvointiteknologiaa
- arvioi asiakkaan toimintakykyä
- ohjaa asiakasta terveys- ja hyvinvointiteknologian käytössä
- ohjaa ja tukee asiakasta perusliikkumisessa
- ohjaa ja tukee asiakasta siirtymisissä
- ohjaa ja tukee asiakasta apuvälineiden käytössä
- toteuttaa asiakkaan asento- ja liikehoitoa
- ohjaa asiakasta sosiaaliseen toimintaan ja tarjoaa osallistumisen mahdollisuuksia
- hyödyntää kulttuuria ja luontoa terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämisessä

### Päivittäisissä toiminnoissa ohjaaminen

#### Opiskelija

- ohjaa ja auttaa asiakasta puhtauteen liittyvissä tilanteissa
- tunnistaa asiakkaan ihon ja jalkojen hoitoon liittyviä ongelmia
- ohjaa ja auttaa asiakasta ihon ja jalkojen hoidossa
- tunnistaa asiakkaan suun terveyteen liittyviä ongelmia
- ohjaa ja avustaa asiakasta suun terveyden hoidossa
- käyttää tietoa erityisruokavalioista
- havainnoi asiakkaan ravitsemusta
- havainnoi asiakkaan nestetasapainoa
- ohjaa ja avustaa asiakasta ruokailussa
- tunnistaa asiakkaan eritystoiminnan
- ohjaa ja auttaa asiakasta eritystoimintaan liittyvissä ongelmissa
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- tunnistaa asiakkaan unen ja levon tarvetta
- ohjaa ja auttaa asiakasta uneen ja lepoon liittyvissä ongelmissa

### Asiakkaan hoitotyö ja kansantaudit

#### Opiskelija

- käyttää työssään tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta
- käyttää työssään tietoa kansantaudeista ja niiden riskitekijöistä
- käyttää työssään tietoa kansantautien aiheuttamista muutoksista elimistön normaaliin toimintaan
- havainnoi asiakkaan elintoimintoja ja kansantautien aiheuttamia oireita
- tunnistaa asiakkaan oireita ja elintoimintojen muutoksia
- käyttää erilaisia mittausten menetelmiä elintoimintojen tarkkailussa
- tulkitsee mittaustulokset ja toimii tulosten vaatimalla tavalla
- motivoi asiakasta omahoitoon
- motivoi asiakasta terveystoimintaan sekä elämäntapamuutoksiin
- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja
- kannustaa asiakasta päihteettömyyteen ja elämään ilman riippuvuuksia

- havainnoi asiakkaan kipua
- arvioi asiakkaan kivun voimakkuutta
- käyttää lääkkeettömiä kivunlievitysmenetelmiä
- käyttää työssään tietoa elämän loppuvaiheen hoidon periaatteista
- käyttää tietoa palliativisen ja saattohoidon periaatteista

### **Työn arviointi**

#### Opiskelija

- tekee palvelutarpeen arviointia asiakkaan terveyteen ja hyvinvointiin sekä toimintakykyyn liittyvien havaintojen pohjalta
- tiedottaa asiakkaan terveyteen ja hyvinvointiin sekä toimintakykyyn liittyvistä havainnoista
- dokumentoi ja kirjaa asiakkaan terveyteen ja hyvinvointiin sekä toimintakykyyn liittyviä havaintoja
- arvioi asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman toteutumista

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali- ja terveysalan ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.



## 2.3. Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella, 10 osp (107507)

Tämän tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksien osaamisen arviointia ei voi mukauttaa eikä ammattitaitovaatimuksista voi poiketa.

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lääkehoitoon liittyvää lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii lääkehoitoon liittyvien laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii oman vastuualueensa mukaisesti
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapitovelvollisuutta, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Lääkehoidon suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä lääkkeisiin liittyvät keskeiset käsitteet
- käyttää tietoa lääkkeistä ja lääkemuodoista
- käyttää tietoa lääkemuotojen vaiheista ja vaikutuksista elimistössä
- käyttää tietoa lääkehoidon merkityksestä asiakkaan terveyteen ja hyvinvointiin
- käyttää lääketietokantoja ja muita luotettavia lääketiedon lähteitä
- suunnittelee lääkehoitoon liittyvät päivittäiset työtehtävät
- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- tiedottaa asiakkaan lääkehoitoon liittyvistä havainnoista
- dokumentoi asiakkaan lääkehoidon ja siihen liittyvät havainnot

#### Lääkehoidon toteutus

Opiskelija

- toimii yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- selvittää asiakkaan lääkityksen ja käytössä olevat itsehoitovalmisteet
- tulkitsee asiakkaan lääkemääräyksiä
- tunnistaa asiakkaan riskilääkkeet
- tunnistaa asiakkaan monilääkityksen ja sen riskit
- toteuttaa asiakkaan kansantautien lääkehoitoa
- toteuttaa asiakkaan kivun lääkehoitoa
- tekee virheettömästi annoslaskut sekä yksikönmuunnokset
- käsittelee ja annostelee asiakkaan lääkkeitä virheettömästi
- käyttää työyksikön lääkehoitoon liittyvää teknologiaa
- antaa lääkkeitä luonnollista tietä
- antaa lääkkeitä injektioina
- antaa PKV-lääkkeitä ja luonnollista tietä annettavia huumausainelääkkeitä
- seuraa asiakkaan lääkkeiden vaikutuksia sekä sivu-, haitta- ja yhteisvaikutuksia
- tunnistaa asiakkaan lääkehoidon tarpeita ja muutostarpeita
- tunnistaa asiakkaan lääkkeiden virheellisen käytön
- ohjaa asiakasta lääkkeiden käytössä, säilyttämisessä ja hävittämisessä

- säilyttää ja hävittää lääkkeet lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- osallistuu lääkkeiden tilaamiseen ja hankintaan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- noudattaa yksikön toimintatapaa lääkityspoikkeamatilanteessa

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämis ehdotuksia</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali- ja terveysalan ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.4. Ikääntyneen osallisuuden edistäminen, 30 osp (107509)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- noudattaa työyhteisön aikatauluja, ohjeita ja sopimuksia
- toimii osana moniammatillista työyhteisöä ja verkostoa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- kuuntelee, keskustele ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- tunnistaa kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä toimii työyksikön ohjeiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa
- käyttää työyksikön digitaalista teknologiaa
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa huomioiden ikääntyneiden erityiskysymykset ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa ikääntyneen ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- osoittaa ymmärtävänsä ikääntymismuutosten vaikutukset vuorovaikutukseen
- kuuntelee ja on läsnä osoittaen kiinnostusta ikääntyneitä ja lähiverkostoa kohtaan
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- vahvistaa ikääntyneen vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- mukauttaa ilmaisuun ikääntyneen kommunikointitaitoja vastaavaksi
- tukee muistisairaahan ihmisen vuorovaikutusta yksilöllisin menetelmin
- käyttää kosketusta vuorovaikutuksen tukena tilanteeseen sopivalla tavalla
- keskustele ja toimii yhteistyössä ikääntyneen ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää tietoa ikääntyneen kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä

#### Työn suunnittelu

Opiskelija

- käyttää tietoa ikääntyneen palveluohjausprosessista

- käyttää tietoa ikääntyvien sosiaali- ja terveystalvueluista, etuuksista sekä kolmannen sektorin palveluista
- käyttää tietoa ikääntymisen aiheuttamista muutoksista ikääntyneen toimintakyvyssä ja aistitoiminnoissa
- käyttää tietoa muistisairauksista ja niiden oireista
- selvittää merkityksellisiä asioita ikääntyneen elämänhistoriasta
- suunnittelee arjen mielekkyyttä ja osallisuutta tukevaa toimintaa yhdessä ikääntyneen kanssa
- suunnittelee työtehtävät ikääntyneen hoidon ja palvelun tarpeiden mukaan
- suunnittelee työtehtävät ottaen huomioon työpaikan päivittäisen ja viikoittaisen suunnitelman
- käyttää työyksikön asiakastietojärjestelmiä
- osoittaa ymmärtävänsä RAI arvioinnin rakenteen, periaatteet ja muodot

### **Ikääntyneen omannäköinen elämä**

Opiskelija

- kunnioittaa yksityisyyttä, tapoja ja omaisuutta
- tukee omannäköistä elämää
- tukee mielen hyvinvointia
- tukee ja vahvistaa osallisuutta
- edistää arjen mielekkyyttä päivittäisissä toiminnoissa
- ohjaa sosiaaliseen toimintaan
- ohjaa yksilöitä ja ryhmiä arjen mielekkyyttä edistävään toimintaan
- tukee seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- käyttää tietoa palliatiivisen hoidon periaatteista
- tukee mielekästä elämää elämän loppuvaiheessa

### **Ikääntyneen fyysisen toimintakyvyn tukeminen**

Opiskelija

- havainnoi toimintakykyä
- tukee arkiliikkumista
- motivoi ja ohjaa liikkumaan ja ulkoilemaan
- ohjaa apuvälineiden ja ikätekniologian käytössä
- huolehtii ympäristön turvallisuudesta ja viihtyisyydestä
- tukee kuntoutumista

### **Ikääntyneen arjen toimintojen tukeminen**

Opiskelija

- tunnistaa käyttäytymisen muutokset ja tiedottaa muutoksista työryhmälle
- tunnistaa kaltoinkohtelun muotoja ja osaa toimia työyksikön toimintaohjeen mukaan
- ohjaa ja avustaa ikääntyneitä päivittäisissä toiminnoissa
- ohjaa ja avustaa peseytymisessä ja pukeutumisessa
- seuraa ja arvioi ravitsemustilaa ja ruoankäyttöä sekä huomioi yksilölliset ravitsemustarpeet
- käyttää tietoa ikääntyneiden ravitsemussuosituksista
- ohjaa ja avustaa ikääntyneitä ruokailussa
- käyttää tietoa suunterveyden vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin
- ohjaa ja avustaa ikääntyneitä suunhoidossa
- ohjaa ja avustaa ikääntyneitä ihon ja jalkojen hoidossa
- huolehtii levosta ja unesta
- havainnoi eritystoimintaa
- ohjaa ja avustaa ikääntyneitä eritystoiminnoissa
- tunnistaa vireystilan ja unen tarpeen
- tukee muistisairaahan ihmisen toimintakykyä lääkkeettömin menetelmin

- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niitä aiheuttavia haittoja
- kannustaa asiakasta päihteettömyyteen ja elämään ilman riippuvuuksia

## Työn arviointi

### Opiskelija

- arvioi asiakaskohtaisen suunnitelman toteutumista
- dokumentoi havaintoja arjesta ja toimintakyvystä
- tiedottaa arkeen ja toimintakykyyn liittyvistä havainnoista
- osallistuu asiakkaan RAI-toimintakykyarviointiin

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä edistään ikääntyneiden osallisuutta ympäristöissä, joissa ikääntyneet asuvat, ovat hoidettavina, kuntoutumassa tai palvelujen käyttäjinä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.5. Kotihoidossa toimiminen, 30 osp (107521)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvasuosituksia
- toimii työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii osana moniammatillista työryhmää ja verkostoa
- noudattaa työyhteisön aikatauluja, ohjeita ja sopimuksia
- kuuntelee, keskustelee ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- käyttää työyksikön digitaalista teknologiaa
- käyttää työyksikön asiakastietojärjestelmiä
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kunnioittaa asiakkaan tapoja, yksityisyyttä, kotia ja omaisuutta
- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- käyttää tietoa asiakkaan kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- kuuntelee asiakkaan ja läheisten mielipiteitä ja toiveita
- keskustelee ja toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa

- vahvistaa asiakkaan vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- käyttää kosketusta vuorovaikutuksen tukena
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää digitaalisia välineitä vuorovaikutuksen tukena

### **Työn suunnittelu**

#### Opiskelija

- ymmärtää kotihoidon toimintaympäristönä
- ymmärtää asiakaskohtaisen suunnitelman merkityksen
- osallistuu asiakassuunnitelman laatimiseen
- toimii työvuoron työsuunnitelman mukaan
- suunnittelee työtehtävät ja -kokonaisuudet asiakassuunnitelman mukaisesti
- suunnittelee työnsä asiakkaan toimintakyvyn ja voimavarat huomioiden
- ottaa asiakaskäynnille tarvittavat välineet mukaansa
- ymmärtää RAI-arvioinnin rakenteen, periaatteet ja muodot
- käyttää tietoa palliatiivisen ja saattohoidon periaatteista kotihoidossa

### **Kotihoidon palvelut**

#### Opiskelija

- käyttää tietoa kotihoidon palveluista ja etuuksista
- käyttää tietoa asiakkaan palveluohjausprosessista
- osoittaa ymmärtävänsä tiedonsiirron merkityksen palveluketjussa
- ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään palvelujen käytössä
- ohjaa asiakasta etäyhteys- ja virtuaalipalvelujen käytössä
- ohjaa ja kannustaa asiakasta itseään koskevien asioiden hoidossa

### **Asiakkaan voimavarojen ja toimintakyvyn tukeminen**

#### Opiskelija

- havainnoi asiakkaan voimavaroja, toimintakykyä ja toimintaa kotiympäristössä
- kannustaa ja ohjaa asiakasta osallisuuteen
- kannustaa ja ohjaa asiakasta arkiliikkumiseen
- ohjaa ja toteuttaa asiakkaan kotikuntoutusta
- ohjaa ja avustaa asiakasta kotiympäristön siisteyden ylläpitämisessä
- tunnistaa asiakkaan tarpeet terveys- ja hyvinvointiteknologian käytössä
- ohjaa asiakasta terveys- ja hyvinvointiteknologian käytössä
- tukee asiakkaan elämän merkityksellisyyttä
- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja
- tukee asiakkaan mielenterveyttä
- kannustaa asiakasta päihteettömyyteen ja elämään ilman riippuvuuksia

### **Asiakkaan ohjaaminen päivittäisissä toiminnoissa**

#### Opiskelija

- työskentelee asiakaskohtaisen suunnitelman mukaan
- ohjaa ja avustaa asiakasta puhtauteen ja pukeutumiseen liittyen
- ohjaa ja avustaa ikääntynyttä eritystoiminnoissa
- tunnistaa asiakkaan ihon ja jalkojen terveyteen liittyviä ongelmia
- ohjaa ja avustaa ihon ja jalkojen hoidossa
- käyttää tietoa suun sairauksien vaikutuksista asiakkaan terveyteen
- ohjaa ja avustaa asiakasta suunhoidossa
- seuraa ja arvioi ravitsemustilaa ja nestetasapainoa
- ohjaa terveyttä edistäviin ruokailutottumuksiin
- ohjaa ja avustaa asiakasta ruokailussa

- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta

### **Kotihoidon asiakkaiden hoitotyö**

Opiskelija

- käyttää tietoa asiakkaiden sairauksien vaikutuksista toimintakykyyn ja hoidon tarpeeseen
- käyttää tietoa ikääntymismuutoksista
- ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään terveyttä edistävään omahoitoon
- tunnistaa asiakkaan sairauksien oireita ja voinnin muutoksia
- käyttää erilaisia mittausten menetelmiä elintoimintojen tarkkailussa
- tulkitsee mittaustulokset ja toimii tulosten vaatimalla tavalla
- tekee vieritutkimuksia ja ottaa laboratorionäytteitä
- käyttää tietoa ikääntymismuutosten vaikutuksesta lääkehoitoon
- toteuttaa asiakkaiden sairauksien lääkkeetöntä hoitoa ja lääkehoitoa turvallisesti
- tekee virheettömästi annoslaskut sekä yksikönmuunnokset
- arvioi asiakkaan tilan äkillisessä voinnin muutoksessa
- käyttää tietoa kivun merkityksestä terveyteen, toimintakykyyn ja elämänlaatuun
- arvioi asiakkaan kipua
- käyttää lääkkeettömiä ja lääkkeellisiä kivunlievitysmenetelmiä
- käyttää tietoa kotisaattohoidon periaatteista ja suruprosessin vaiheista

### **Työn arviointi**

Opiskelija

- dokumentoi asiakkaan vointiin ja toimintakykyyn liittyviä havaintoja
- tiedottaa asiakkaan vointiin ja toimintakykyyn liittyvistä havainnoista
- arvioi hoito- ja palvelusuunnitelman toteutumista
- osallistuu asiakkaan RAI-toimintakykyarviointiin



## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä kotihoidon tai yhteisöllisen asumisen ympäristöissä. Siltä osin kuin tutkinon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.6. Lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, 35 osp (107504)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- toimii ehkäisevän ja lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun periaatteiden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuojaja- ja tietoturvasuunnitelman mukaisesti
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii yhteistyössä moniammatillisen työryhmän ja verkoston kanssa
- kuuntelee, keskustele ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- hyödyntää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston kanssa toimiessa
- huomioi omalla toiminnallaan lapsen ja nuoren turvallisuuden
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa huomioiden lasten erityispiirteet ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston arvostavasti
- huomioi lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston kielellisen, kulttuurisen, katsomuksellisen ja eettisen taustan
- keskustele, kuuntelee ja osoittaa kiinnostusta lasta, nuorta ja perhettä kohtaan
- havaitsee lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston vuorovaikutusaloitteita ja vastaa niihin sensitiivisesti
- kuuntelee, keskustele ja toimii yhteistyössä lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston kanssa
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- toimii myönteisenä vuorovaikutusmallina
- toimii sukupuolisensitiivisesti
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä

#### Työn suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- tunnistaa lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston voimavarat ja vahvuudet
- tunnistaa lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston tuen tarpeet
- käyttää tietoa sosiaali-, terveys- ja kasvatuspalveluista, etuuksista ja kolmannen sektorin palveluista
- suunnittelee työtään yhteistyössä työryhmän kanssa
- suunnittelee päivittäiset työtehtävät
- osallistuu asiakassuunnitelman toteutumisen arviointiin osana monialaista verkostoa
- arvioi asiakassuunnitelman toteutumista yhdessä lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston kanssa
- dokumentoi asiakastyötä ohjeiden ja lainsäädännön mukaisesti

### **Lapsen ja nuoren kehityksen tukeminen ja ohjaaminen**

Opiskelija

- käyttää tietoa lapsen ja nuoren kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta
- osoittaa ymmärtävänsä oppimisvaikeuksien, vammojen, kehityshäiriöiden ja oireyhtymien vaikutuksia lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen
- tukee ja ohjaa lapsen ja nuoren kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä perheen ja lähisuhdeverkoston kanssa
- käyttää lapsen ja nuoren kasvua, kehitystä ja oppimista tukevia työmenetelmiä
- edistää lapsen ja nuoren digiturvataitoja
- käyttää voimavaralähtöistä työtettä
- hyödyntää tietoa kolmiportaisen tuen mallista
- ohjaa lasta ja nuorta oppimisen apuvälineiden käytössä
- ohjaa lapsia ja nuoria yksilö- ja ryhmätilanteissa

### **Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen**

Opiskelija

- tukee lasta ja nuorta yksilöllisesti arjen sujumisessa
- ohjaa lasta ja nuorta arjentaidoissa
- kannustaa lasta ja nuorta tuomaan esille näkemyksiään häntä itseään koskevissa asioissa
- käyttää osallisuutta edistäviä menetelmiä
- tukee lapsen ja nuoren itsetunnon vahvistumista
- luo mahdollisuuksia lapsen ja nuoren onnistumisen kokemuksille
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- edistää lapsen ja nuoren kykyä toimia vertaisryhmässä
- käyttää tietoa kasvua ja kehitystä suojaavista tekijöistä sekä riskitekijöistä
- keskustelee asiakkaan kanssa havaitsemistaan huolen aiheista

### **Mielenterveyden tukeminen**

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveyden merkityksen lapsen ja nuoren hyvinvoinnille
- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja
- käyttää tietoa neuropsykiatrisista haasteista
- käyttää tietoa lasten ja nuorten digipelaamiseen ja riippuvuuksiin liittyvistä tekijöistä
- käyttää tietoa traumaattisten kokemusten vaikutuksesta lapsen ja nuoren kehitykseen ja käyttäytymiseen
- tukee lapsen ja nuoren seksuaalista kehitystä ja sukupuoli-identiteetin muodostumista
- tukee lasta ja nuorta kriisitilanteissa
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa
- toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti

### **Terveyden edistäminen lapsen ja nuoren hoitotyössä**

## Opiskelija

- havainnoi lapsen ja nuoren terveydentilaa ja arvioi hoidon tarvetta
- toimii asiakassuunnitelmaan mukaisesti
- käyttää tietoa pitkäaikaissairauksista ja infektiosairauksista
- käyttää tietoa eri terveyden edistämisen keinoista
- käyttää tietoa lasten ja nuorten ravitsemussuosituksista, ravitsemuksesta, erityisruokavalioista sekä katsomuksellisista ruokavalioista
- hoitaa lasten ja nuorten pitkäaikaissairauksia
- osoittaa ymmärtävänsä lapsen ja nuoren lääkehoitoon liittyvät erityispiirteet
- tekee virheettömästi lääkelaskut ja yksikön muunnokset
- toteuttaa lapsen ja nuoren lääkehoitoa
- seuraa lapsen ja nuoren lääkehoidon vaikutuksia sekä yhteis-, sivu- ja haittavaikutuksia
- ohjaa lasta ja nuorta edistämään toimintakykyään ja terveyttään
- ohjaa lapsen ja nuoren hoitotoimenpiteisiin ja tutkimuksiin
- ohjaa infektioiden ehkäisyssä ja hoitaa infektiosairauksia
- osoittaa ymmärtävänsä lapsen ja nuoren palliatiivisen hoidon periaatteet

## Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö

### Opiskelija

- työskentelee perheiden moninaisuutta kunnioittaen
- käyttää tietoa perheiden erilaisista elämäntilanteista ja niiden vaikutuksista lapsen ja nuoren hyvinvointiin
- käyttää tietoa perhe- ja lähisuhdeväkivallasta
- käyttää perhetyön menetelmiä lähihoitajan vastualueella
- tukee vanhemmuutta osana monialaista työryhmää
- tukee lapsen ja nuoren kehitystä yhteistyössä perheen ja lähisuhdeverkoston kanssa

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä lasten, nuorten ja perheiden terveyttä ja hyvinvointia edistävässä toimintaympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.7. Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp (107285)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen opiskelija

- noudattaa varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, määräyksiä ja suosituksia
- noudattaa alan arvoperustaa ja ammattieettisiä periaatteita
- toimii inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaatteiden mukaisesti
- työskentelee työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuojaja- ja tietoturvallisuusohjeita
- noudattaa lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta
- työskentelee työyksikön turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

#### Ammatillinen vuorovaikutus

opiskelija

- kohtaa lapsen ja perheen arvostavasti
- toimii huomioiden lapsen ja perheen kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen taustan
- havaitsee lapsen ja huoltajan vuorovaikutusaloitteita ja vastaa niihin sensitiivisesti
- keskustelee, kuuntelee ja osoittaa kiinnostusta lasta ja huoltajaa kohtaan
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- toimii myönteisenä vuorovaikutusmallina
- työskentelee sukupuolisensitiivisesti
- suunnittelee työtehtävänsä yhteistyössä työryhmän kanssa
- toimii osana monialaista verkostoa työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- osoittaa ymmärtävänsä asenteiden ja käyttäytymisen vaikutukset vuorovaikutustilanteissa

#### Lapsen hyvinvoinnin edistäminen

opiskelija

- havainnoi lasta ja lapsiryhmää ja kertoo havainnoistaan
- käyttää toiminnassaan tietoa lapsen yksilöllisistä vahvuuksista ja tarpeista
- tukee lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistumista
- huolehtii sensitiivisesti lasten perustarpeista, perushoidosta ja terveydestä
- auttaa ja ohjaa lapsia huolehtimaan omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan
- auttaa ja ohjaa lapsia omatoimisuudessa ja arjen taidoissa
- luo omalla toiminnallaan kiireetöntä ja keskittymistä edistävää ympäristöä
- ohjaa lasta tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittämisessä
- toteuttaa turvallisuuskasvatusta työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- ehkäisee kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- innostaa lapsia omaehtoiseen ja tavoitteelliseen ohjattuun liikkumiseen sisällä ja ulkona
- huolehtii lasten erityisruokavalioista sekä katsomuksellisista ja eettisistä ruokavalioista
- ehkäisee lastentauteja ja infektiosairauksia työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- toimii varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- antaa ensiapua tapaturmissa ja henkeä uhkaavissa ensiaputilanteissa

#### Lapsen kasvun ja oppimisen edistäminen

opiskelija

- käyttää tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta
- toimii lapsen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti
- käyttää työssään arjen tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia
- edistää lasten kielen kehitystä ja kielellistä ilmaisua
- kannustaa lapsia vuorovaikutukseen
- ohjaa lapsia havainnoimaan, ihmettelemään ja tutkimaan arjen ilmiöitä
- tukee lasten ongelmanratkaisutaitoja ja kriittistä ajattelua
- ohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä
- käyttää tietoa kulttuureista, katsomuksista ja kulttuuriperinnöstä
- ohjaa lapsia moninaisuuden kunnioittamiseen
- ohjaa lapsia eettiseen ajatteluun ja kestävään elämäntapaan

### **Lapsen osallisuus ja monipuolinen pedagoginen toiminta**

opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti
- tukee lasten osallisuutta toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
- käyttää tavoitteellisesti varhaiskasvatuksen monipuolisia työtapoja
- valitsee lapselle soveltuvan työtavan, välineet ja materiaalit
- ohjaa ja innostaa lasta työtapojen, välineiden ja materiaalien valinnassa
- muokkaa oppimisympäristöjä yhdessä lasten kanssa
- rohkaisee lapsia vertaissuhteiden solmimiseen ja ohjaa sosiaalisissa taidoissa
- käyttää toiminnassaan tietoa leikin merkityksestä
- kannustaa lapsia leikkiin
- tarjoaa tilaa, aikaa ja välineitä lasten omaehtoiselle leikille
- ohjaa leikkiä lasten aloitteiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaisesti
- tukee ja rikastaa lasten leikkiä
- kannustaa ja ohjaa lapsia taiteelliseen kokemiseen ja ilmaisuun
- rohkaisee lapsia mielikuvitukseen ja luovuuteen
- tarjoaa mahdollisuuksia eri aistien käyttöön
- käyttää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä yhdessä lasten kanssa
- toteuttaa pedagogista dokumentointia työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

### **Yhteistyö huoltajien kanssa**

opiskelija

- työskentelee perheiden moninaisuutta kunnioittaen
- luo myönteistä vuorovaikutussuhdetta huoltajaan
- keskustelee lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista
- kertoo huoltajalle havaintoja lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä ja oppimisesta
- tukee huoltajaa lapsen hyvinvoinnissa, kehityksessä ja oppimisessa
- kannustaa huoltajaa osallisuuteen ja vaikuttamiseen

### **Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa**

opiskelija

- käyttää toiminnassaan tietoa lapsen tuesta ja sen järjestämisestä varhaiskasvatuksessa
- kannustaa lasta havaitsemaan vahvuuksiaan
- tukee lapsen yksilöllistä kehitystä ja oppimista osana päivittäistä toimintaa
- edistää lapsen kehitystä ja oppimista osana vertaisryhmää
- mahdollistaa lapsen osallistumisen toimintaan
- luo mahdollisuuksia lapsen onnistumisen kokemuksille
- osallistuu tuen muotojen suunnitteluun ja toteuttamiseen työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti

- osallistuu tuen tarpeen arviointiin ja toimintatapojen kehittämiseen työnkuvansa ja vastuidensa mukaisesti
- käyttää työssään tietoa paikallisista tuen palveluista

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämis ehdotuksia</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä varhaiskasvatuksessa päiväkodissa lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.



## 2.8. Mielensterveys- ja päihdetyö, 60 osp (107516)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- kuuntelee, keskusteleo ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä ja kuormittavista tekijöistä
- käyttää tietoa työnohjauksen merkityksestä mielensterveys- ja päihdetyössä
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- kuuntelee ja on läsnä vuorovaikutustilanteissa
- keskusteleo ja toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- tukee asiakkaan vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- tunnistaa omien asenteiden ja ennakkokäsitystensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa oman ilmaisunsa ja käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan tarpeiden mukaan
- ennakoi ja toimii haastavissa asiakastilanteissa
- ennaltaehkäiseo ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- käyttää tietoa ammatilliseen vuorovaikutukseen vaikuttavista ilmiöistä
- käyttää selkeää kieltä ja puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää työssään tietoa asiakkaan kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä

#### Työn suunnittelu

Opiskelija

- arvioi asiakkaan toimintakykyä ja muutosvalmiutta
- arvioi asiakkaan voimavaroja ja tuen tarpeita

- arvioi asiakkaan somaattista vointia ja tuen tarpeita
- arvioi asiakkaan psyykkistä vointia ja tuen tarpeita
- arvioi asiakkaan sosiaalista tilannetta ja tuen tarpeita
- arvioi asiakkaan päihdeiden käyttöä ja elämää riippuvuuksien kanssa
- arvioi lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain mukaista tuen tarvetta
- asettaa tavoitteita yhteistyössä asiakkaan, hänen lähiverkostonsa ja työryhmän kanssa
- suunnittelee asiakasprosessia yhdessä asiakkaan, hänen lähiverkostonsa ja työryhmän kanssa
- suunnittelee työtään yhdessä moniammatillisen verkoston kanssa
- käyttää tietoa eri ikäisten ja eri elämäntilanteessa olevien asiakkaiden mielenterveyshäiriöistä sekä päihde- ja riippuvuusongelmista
- osallistuu asiakassuunnitelman laatimiseen

### **Mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö**

Opiskelija

- edistää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta hänen omassa elämässään
- käyttää tietoa mielenterveyden suoja- ja riskitekijöistä
- käyttää tietoa päihdeiden käytön ja riippuvuuksien suoja- ja riskitekijöistä
- tunnistaa ja käyttää tietoa puolustusmekanismeista
- vahvistaa mielenterveys- päihde ja riippuvuustyöhön liittyvää positiivista asennoitumista
- tukee asiakkaan positiivista mielenterveyttä
- tukee asiakkaan toipumisorientaatiota
- toteuttaa ehkäisevää ja edistävää mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyötä
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- työskentelee sukupuolisensitiivisesti
- ylläpitää asiakkaan turvallista, esteetöntä ja viihtyisää ympäristöä

### **Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyössä toimiminen**

Opiskelija

- käyttää tietoa psyykkisistä sairauksista
- osoittaa ymmärtävänsä yhteistyö- ja hoitosuhteen merkityksen ja siihen liittyvät ilmiöt ja vaiheet
- osoittaa ymmärtävänsä traumaattisten kokemusten vaikutukset mielenterveyteen ja päihde- ja riippuvuuskäyttäytymiseen
- toimii yhteistyö- ja hoitosuhteen eri vaiheessa
- arvioi asiakkaan hyvinvointia
- tukee eri-ikäisten asiakkaiden elämänhallinta-, sosiaalisia- ja tunteita
- ohjaa asiakasta ja läheisiä päivittäisissä toiminnoissa ja arjen hallinnassa
- ohjaa asiakasta itsehoidollisiin menetelmiin
- käyttää motivoivia ja ratkaisukeskeisiä menetelmiä voimavaralähtöisesti
- käyttää mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön arviointi- ja seurantamittareita
- käyttää luovia ja toiminnallisia menetelmiä
- käyttää ryhmä- ja yhteisohjoidon menetelmiä
- käyttää trauma- ja kriisityön menetelmiä vastuidensa mukaisesti
- käyttää verkosto- ja perhetyön menetelmiä vastuidensa mukaisesti
- käyttää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä
- toimii yhdessä asiakkaan kanssa digiturvallisesti
- käyttää tietoa sosiaali-, terveys- ja kasvatustalvuluista, etuuksista ja kolmannen sektorin palveluista
- ohjaa apuvälineiden ja hyvinvointia tukevan teknologian käytössä ja huollossa
- käyttää tietoa kokemusasiantuntijuuden ja vertaistuen merkityksestä asiakastyössä
- osoittaa ymmärtävänsä lääkehoidon merkityksen mielenterveys-, päihde-, ja riippuvuustyössä
- tekee virheettömästi annoslaskut sekä yksikönmuunnokset
- toteuttaa lääkehoitoa lähihoitajan vastuualueella

- ohjaa ja motivoi asiakasta lääkehoidon toteuttamisessa
- seuraa asiakkaan lääkehoidon vaikutuksia sekä sivu-, haitta- ja yhteisvaikutuksia

## Työn arviointi

### Opiskelija

- osallistuu asiakassuunnitelman toteutumisen arviointiin osana työryhmää
- arvioi asiakassuunnitelman toteutumista yhdessä asiakkaan ja työryhmän kanssa
- tiedottaa asiakkaan hyvinvointiin liittyvistä havainnoista työryhmälle
- dokumentoi lainsäädännön ja työyksikön ohjeiden mukaan

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä mielenterveys- ja päihdetyötä toteuttavassa ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.9. Ensihoidossa toimiminen, 40 osp (107514)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- tuntee hälytysajoa koskevan lainsäädännön
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii potilas- ja asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- toimii yhteistyössä työparinsa kanssa
- ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä
- toimii ammatillisesti hälytysajossa
- osallistuu työryhmän jäsenenä potilaan kuljettamiseen vastualueensa mukaisesti
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa potilaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- keskustelee ja toimii yhteistyössä potilaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää kosketusta sanallisen viestinnän tukena tilanteen vaatimalla tavalla
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- käyttää tietoa kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa

## Työn suunnittelu

Opiskelija

- käyttää tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta
- käyttää tietoa kriisin vaiheista
- käyttää tietoa psykososiaalisen tuen muodoista
- käyttää tietoa mielenterveysongelmista, pähteiden riskikäytöstä ja riippuvuuksista sekä niistä aiheutuvista haitoista
- pitää yllä toimintavalmiutta
- tekee ensihoitoyksikön ja varusteiden tarkastuksen, huoltotoimet ja täydennyksen
- tiedottaa yksikössä mahdollisesti ilmenneistä vioista tai vaurioista
- huolehtii henkilökohtaiset suojavarusteet ensihoitoyksikköön
- tiedottaa työryhmälle havainnoistaan uhkaavista tilanteista
- suojelee tarvittaessa itseään ja muita sekä pyytää tarvittaessa lisäapua
- osoittaa ymmärtävänsä työhön liittyvät psyykkiset ja fyysiset kuormitustekijät
- osoittaa ymmärtävänsä jälkipuinnin merkityksen työssään

## Ensihoitotehtävän vastaanottaminen ja suunnittelu

Opiskelija

- ottaa vastaan ensihoidon tehtävän
- arvioi lisätiedon ja -lisäavun tarpeellisuutta
- osoittaa ymmärtävänsä hätäkeskuksen ilmoituksen käsittelyn vaiheet ja sen vaikutuksen omaan työhön
- käyttää ensihoidon kiireellisyysluokkia ja tehtäväkoodeja
- valmistautuu tehtävään matkalla
- viestii viranomaisten kanssa käyttäen alan teknisiä sovelluksia
- käyttää potilastietojärjestelmiä ja sosiaali- ja terveysalan tietoverkkoja vastuualueellaan
- käyttää tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia hoidon tarpeen arvioinnin, ohjauksen ja etäohjauksena tukena

## Ensihoitotyön toteutus

Opiskelija

- johtaa ensihoitotehtäviä omalla vastuualueellaan
- tekee primaari- ja sekundaaririagen
- tekee potilaan tilan ensiarvion
- tunnistaa elottomuuden sekä ensisijaiset ja toissijaiset kuoleman merkit
- suunnittelee potilaan tilan edellyttämän ensihoidon ja hälyttää tarvittaessa lisäavun
- aloittaa välittömästi paineluelvytyksen ja jatkaa hoitoelvytystoimia vastuualueensa mukaisesti elvytyksen ajan
- avaa ilmatien toimintaohjeiden mukaisesti ja avustaa hengitystä
- ottaa EKG:n ja käy sen lävitse systemaattisesti
- tunnistaa potilaan henkeä uhkaavat EKG:n muutokset
- arvioi tajunnan tasoa ja sen muutoksia
- haastattelee potilasta järjestelmällisesti
- tekee arvion neurologisesta tilasta
- tekee vammapotilaan tutkimukset protokollan mukaan
- tekee tarkennetun tilanarvioinnin huomioiden potilaan sairaudet ja lääkityksen
- arvioi, mittaa ja hoitaa potilaan kipua
- tekee potilaan tilan kannalta oleelliset tutkimukset protokollan mukaan
- pyytää potilaan hoito-ohjeita toimintaohjeen mukaisesti
- toteuttaa potilaan ensihoidon huomioiden potilaan sairaudet ja lääkityksen
- seuraa ja arvioi potilaan tilaa ja hoidon vaikuttavuutta
- tunnistaa potilaan voimavaroja ja tarpeita
- dokumentoi potilaan tilan ensihoitokertomukseen
- tekee kuljetuspäätöksen tai kuljettamatta jättämispäätöksen vastuualueensa mukaisesti
- käyttää ensihoidon siirto- ja tuentavälineitä

- toimii yhteistyössä ensihoitoyksiköiden ja potilaan jatkohoitoon osallistuvien yksiköiden kanssa
- ohjaa potilasta ja hänen lähiverkostoaan oikeaan hoitopaikkaan
- antaa potilaalle kotihoito-ohjeet

### **Hälytysajossa toimiminen**

Opiskelija

- käsittelee ajoneuvoa ja hahmottaa tilanteita simuloitusti
- käsittelee ajoneuvoa vähintään suljetulla alueella
- suorittaa ensihoitoyksikön lähtötarkastuksen käyttämäänsä ajoneuvoon
- käyttää tietoa liikenneturvallisuudesta ja ennakoivasta ajosta
- käyttää tietoa hälytysajon aiheuttamista fysiologisista ja psykologisista vaikutuksista kuljettajaan
- ennakoii ja suhteuttaa hälytysajoneuvon nopeuden erilaisiin olosuhteisiin
- suunnittelee ensihoitotehtävään soveltuvan reitin
- huomioi ja ennakoii muiden tienkäyttäjien käyttäytymisen hälytysajoneuvon lähestyessä
- sijoittaa ensihoitoyksikön turvallisesti tarkoituksenmukaiseen paikkaan
- huolehtii ensihoitoyksikön kyydissä olevien turvallisuudesta hälytysajon aikana
- kiinnittää ensihoitovälineet tarkoituksenmukaisesti
- paikantaa mahdolliset viat ja tekee vikailmoitukset
- huolehtii hälytysajon päätyttyä ensihoitoyksikön valmiudesta seuraavaan tehtävään

### **Lääkehoito**

Opiskelija

- toteuttaa lääkehoitoa yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- selvittää potilaan käytössä olevat lääkkeet
- osoittaa ymmärtävänsä perus- ja hoitotason lääkehoidon merkityksen ensihoidossa
- käyttää lääketietokantoja
- tekee virheettömästi annoslaskut sekä yksikönmuunnokset
- käsittelee ja annostelee perustason lääkkeet virheettömästi
- tekee lääkkeiden kaksoistarkastuksen
- huomioi potilaan kotilääkityksen vaikutuksen potilaan tilaan ja annettavaan lääkitykseen
- suorittaa perifeerisen laskimon kanyloinnin ja nesteensiirron laskimoon
- avustaa intraosseaalisen yhteyden avaamisessa
- seuraa potilaan lääkehoidon vaikutuksia sekä sivu-, haitta- ja yhteisvaikutuksia

### **Synnytys**

Opiskelija

- käyttää tietoa normaalista raskauden kulusta
- osoittaa ymmärtävänsä synnytyksen erityistilanteet
- avustaa synnytyksessä
- virvoittelee vastasyntyneen
- huolehtii vastasyntyneestä ja synnyttäjästä
- huolehtii jälkeisvaiheesta

### **Monipotilas- ja suuronnettomuus**

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä alueensa monipotilas-, suuronnettomuus- ja viestiliikenneohjeet
- tekee primaari- ja sekundaaritriagen
- huomioi onnettomuustilanteessa oman ja työyhteisön turvallisuuden
- käyttää suuronnettomuuskorttia

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan tai perustason ensihoitajan käytännön työtehtävissä ensihoidon ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.10. Akuuttihoitotyössä toimiminen, 35 osp (107505)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii potilas- ja asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- käyttää tietoa kriisin vaiheista
- käyttää tietoa psykososiaalisen tuen muodoista
- suojelee tarvittaessa itseään ja muita sekä pyytää tarvittaessa lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa potilaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- toimii yhteistyössä potilaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- käyttää kosketusta sanallisen viestinnän tukena tilanteen vaatimalla tavalla
- käyttää tietoa kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- ennaltaehkäisee ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä

#### Hoidon suunnittelu

Opiskelija

- suunnittelee työtehtävät ja aikataulutuksen potilaiden hoidon tarpeen ja työyksikön tilanteen perusteella
- ottaa potilaan vastaan yksikön ohjeiden mukaisesti
- ottaa vastaan tiedon potilaan voinnista ja hoidon tarpeesta
- tunnistaa systemaattisesti kiireellistä hoitoa vaativan potilaan
- käyttää työyhteisön potilastietojärjestelmiä



## Hoidon toteutus

Opiskelija

- käyttää tietoa akuuttihoiton potilaiden sairauksista
- käyttää tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta
- tiedottaa potilaan tilan ja hoidon toteutuksen havainnoista työryhmälle
- käyttää erilaisia mittausten menetelmiä elintoimintojen tarkkailussa
- tulkitsee mittaustulokset ja toimii tulosten vaatimalla tavalla
- tarkkailee asiakkaan voinnissa ja tilassa tapahtuvia muutoksia
- tunnistaa asiakkaan voinnissa ja tilassa tapahtuvia muutoksia
- tunnistaa henkeä uhkaavan tilanteen ja osallistuu hoitoelvytykseen
- käyttää tietoa kuolevan potilaan hoidon periaatteista
- toteuttaa annettuja hoitomääräyksiä potilaan hoitosuunnitelman mukaisesti
- noudattaa potilaan hoitotahtoa
- auttaa potilasta päivittäisissä toiminnoissa
- valmistelee, avustaa ja tekee hoitotoimenpiteitä
- tunnistaa potilaan toimintakykyyn liittyvät tarpeet
- ohjaa ja avustaa potilasta hoito- ja apuvälineiden käytössä ja hankinnassa
- käyttää työssään siirtymisen apuvälineitä
- osoittaa ymmärtävänsä lääkehoidon merkityksen akuuttihoitotyössä
- toteuttaa lääkehoitoa yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- tekee virheettömästi annoslaskut sekä yksikönmuunnokset
- seuraa potilaan lääkehoidon vaikutuksia sekä sivu-, haitta- ja yhteisvaikutuksia
- turvaa potilaan peruselintoiminnot
- havainnoi potilaan kipua
- arvioi potilaan kivun voimakkuutta
- käyttää lääkkeettömiä ja lääkkeellisiä kivunlievitysmenetelmiä
- avaa laskimoon suoniytteen vastuualueensa mukaisesti
- toteuttaa nesteensiirron lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- osoittaa ymmärtävänsä mielenveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja
- kannustaa asiakasta päihteettömyyteen ja elämään ilman riippuvuuksia
- käyttää työssään terveysteknologiaa
- dokumentoi havainnot potilaan tilasta ja hoidon toteutuksesta
- osallistuu jatkohoidon suunnitteluun ja toteutukseen vastuualueensa mukaisesti
- arvioi potilaan perus- ja akuuttihoiton toteutumista vastuualueensa mukaisesti

## Tutkimusten ja toimenpiteiden toteuttaminen

Opiskelija

- tilaa laboratoriotutkimuksia ja käsittelee näytteitä ohjeiden mukaisesti
- valmistelee potilaan tutkimukseen ja toimenpiteeseen
- avustaa tutkimuksissa ja toimenpiteissä
- ottaa vieritutkimusnäytteitä ja laboratoriotutkimusnäytteitä oman vastuualueensa mukaisesti
- tarkkailee ja ohjaa potilasta tutkimuksen ja toimenpiteen aikana ja sen jälkeen vastuualueensa mukaisesti

## Immobilisaatiohoidon toteuttaminen

Opiskelija

- arvioi työryhmän kanssa potilaan immobilisaatiohoidon tarpeen
- valmistelee potilaan immobilisaatiohoitoon huomioiden kipsihoidon riskit
- valmistelee hoitotilan, välineet ja varaa tarvittavat tuentamateriaalit
- huomioi potilaan kivunhoidon
- toteuttaa murtuman tuennan osana työryhmää

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan tai perustason ensihoitajan käytännön työtehtävissä akuuttihoivon ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.11. Sairaanhoidotyössä toimiminen, 30 osp (107494)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän ja verkoston jäsenenä
- kuuntelee, keskustelelee ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- käyttää työyksikön digitaalista teknologiaa
- ennaltaehkäisee ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa huomioiden sairaanhoidolliset erityiskysymykset ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa potilaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- kuuntelee ja on läsnä osoittaen kiinnostusta potilasta ja hänen lähiverkostoaan kohtaan
- vahvistaa potilaan vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- mukauttaa ilmaisuaan potilaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- keskustelelee ja toimii yhteistyössä potilaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää kosketusta vuorovaikutuksen tukena
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- käyttää tietoa kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä

#### Työn suunnittelu

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä potilaskohtaisen suunnitelman merkityksen
- osallistuu potilaskohtaisen suunnitelman laatimiseen

- käyttää organisaation potilastietojärjestelmiä
- suunnittelee työtehtävät potilaan hoitosuunnitelman mukaisesti
- suunnittelee työtehtävät työyksikön tilanteen mukaisesti
- osoittaa ymmärtävänsä potilaan hoito- ja palveluketjun
- käyttää tietoa potilaan sosiaali- ja terveystietopalveluista, etuuksista sekä kolmannen sektorin palveluista
- tekee monialaista yhteistyötä potilaan hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi

## Sairaanhoitotyö

### Opiskelija

- käyttää tietoa kirurgisen potilaan hoitotyöstä
- käyttää tietoa sisätautipotilaan hoitotyöstä
- käyttää tietoa neurologisen potilaan hoitotyöstä
- käyttää tietoa syöpäpotilaan hoitotyöstä
- käyttää tietoa polikliinisen potilaan hoitotyöstä
- tunnistaa potilaan sairauksien oireita ja voinnin muutoksia
- toteuttaa eri sairauksia sairastavien potilaiden hoitotyötä
- toimii hoitosuunnitelman ja potilaan tarpeiden mukaisesti
- tarkkailee ja mittaa potilaan elintoimintoja
- toimii mittaustulosten vaatimalla tavalla
- ymmärtää sairauksien vaikutuksen potilaan psykososiaaliseen hyvinvointiin
- ymmärtää lääkehoidon merkityksen sairauksien hoidossa
- tekee virheettömästi annoslaskut sekä yksikönmuunnokset
- toteuttaa lääkehoitoa yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
- seuraa potilaan lääkehoidon vaikutuksia sekä sivu-, haitta- ja yhteisvaikutuksia
- valmistelee, avustaa ja tekee hoitotoimenpiteitä
- valmistelee potilaan ja avustaa tutkimuksissa ja toimenpiteissä
- ottaa vieritutkimusnäytteitä ja laboratoriotutkimusnäytteitä
- ohjaa ja auttaa potilasta päivittäisissä toiminnoissa
- arvioi potilaan ravitsemustilaa ja nestetasapainoa
- toteuttaa eri sairauksien ravitsemushoitoa
- käyttää tietoa sairauksien ja lääkehoidon vaikutuksista suun terveyteen
- tunnistaa potilaan ihon ja jalkojen terveyteen liittyviä ongelmia
- käyttää tietoa haavatyypeistä ja haavatyypin hoitomenetelmistä
- ohjaa potilasta riittävään lepoon
- toteuttaa potilaan liike- ja asentohoitoa
- osoittaa ymmärtävänsä kivun merkityksestä terveyteen, toimintakykyyn ja elämänlaatuun
- havainnoi potilaan kipua
- arvioi potilaan kivun voimakkuutta
- vaihtaa lääkkeettömän, perusliuosta sisältävän jatkoinfuusion
- käyttää lääkkeettömiä ja lääkkeellisiä kivunlievitysmenetelmiä
- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja
- kannustaa asiakasta päihteettömyyteen ja elämään ilman riippuvuuksia
- käyttää tietoa palliatiivisen hoidon periaatteista ja suruprosessin vaiheista
- toteuttaa palliatiivista hoitoa

## Toimintakyvyn tukeminen

### Opiskelija

- käyttää tietoa sairauksien vaikutuksista potilaan toimintakykyyn
- havainnoi ja arvioi potilaan toimintakykyä ja voimavaroja sekä niissä tapahtuvia muutoksia
- tukee ja edistää potilaan toimintakykyä
- tukee ja edistää potilaan kuntoutumista
- aktivoi potilasta liikkumaan
- ohjaa ja avustaa potilasta turvallisessa liikkumisessa ja apuvälineiden käytössä

- käyttää terveys- ja hyvinvointiteknologiaa
- ohjaa potilasta terveys- ja hyvinvointiteknologian käytössä

## Työn arviointi

Opiskelija

- dokumentoi ja kirjaa potilaan vointiin ja toimintakykyyn liittyviä havaintoja
- tiedottaa potilaan vointiin ja toimintakykyyn liittyvistä havainnoista
- arvioi potilaskohtaisen suunnitelman toteutumista

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sairaanhoidon ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyydet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.12. Suun hoitotyössä toimiminen, 50 osp (107493)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee ja ennakoi väkivallan uhkaa
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kuuntelee, keskustele ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja sekä selkeää kieltä
- toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä

#### Työn suunnittelu

Opiskelija

- suunnittelee päivittäisiä ja viikoittaisia työtehtäviä
- arvioi hoidon tarpeen kiireellisyttä ja ohjaa asiakasta tiimin jäsenenä

- käyttää tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja maksujärjestelmästä
- käyttää tietoa suun terveydenhuollon palveluista
- toteuttaa hoitoympäristön toimintavalmiuteen liittyviä päivittäisiä ja määräajoin tehtäviä työtehtäviä
- hyödyntää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä toiminnassaan
- toimii materiaalien hankinnassa työpaikan käytäntöjen mukaan
- käsittelee ja varastoi työssä käytettäviä materiaaleja

### **Aseptinen työskentely**

Opiskelija

- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- valmistele hoitoympäristön aseptista työtapaa noudattaen
- käyttää ja huoltaa suun terveydenhuollon laitteita ja koneita
- käyttää tietoa välinehuollon huoltoprosessista ja laadunvalvonnan menetelmistä

### **Suunhoitotyö**

Opiskelija

- käyttää hammaslääketieteellistä ammattisanastoa
- käyttää tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta
- käyttää tietoa hampaiden morfologiasta sekä pään anatomiasta ja fysiologiasta
- käyttää tietoa suun yleisimmistä sairauksista
- työskentelee työparina suun tutkimuksessa
- toimii asiakkaan hoitosuunnitelman mukaan
- valmistele toimenpiteet työjärjestyksen mukaan ja varaa oikeat välineet ja materiaalit
- työskentelee työjärjestyksen mukaan paikkaushoidossa ja poistossa sekä pulpan- ja iensairauksien hoidossa
- ohjaa asiakasta toimenpiteiden yhteydessä
- käyttää tietoa suunhoidossa käytettävistä lääkkeistä
- käsittelee ja antaa lääkkeitä yksikön lääkahoitosuunnitelman mukaisesti
- tarkkailee asiakasta puudutteen tai lääkkeen annon jälkeen
- tunnistaa komplikaatioiden oireet ja toimii tilanteen mukaisesti
- ymmärtää säteilyturvallisuuden ja suojautuu toimintaohjeen mukaisesti
- käyttää tietoa suun terveydenhoidon kuvantamismenetelmistä
- toimii röntgenkuvauksessa ja kuvankehitysprosessissa osana hoitotiimiä
- dokumentoi asiakkaan hoitotiedot potilastietojärjestelmään
- käyttää tietoa suukirurgiasta, protetiikasta, purentafysiologiasta ja oikomishoidosta

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä suunhoitoa toteuttavassa ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.



## 2.13. Suun terveyden edistämässä toimiminen, 25 osp (107508)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti, kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti
- mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja sekä selkeää kieltä
- toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä

#### Suun terveyden edistämisen tietoperusta

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä terveen suun ja sen tunnusmerkit
- käyttää tietoa suun yleisimmistä sairauksista, suun muutoksista sekä niiden syntymekanismeista
- käyttää tietoa yleissairauksien ja lääkkeiden vaikutuksista suun terveyteen sekä suun sairauksien yhteydestä yleissairauksiin
- käyttää tietoa hampaiston kehitysvaiheista ja tavanomaisista kehityshäiriöistä
- tunnistaa normaalipurennan ja yleisimmät purennan poikkeamat
- käyttää tietoa terveyden edistämisen menetelmistä
- käyttää tietoa ravinnosta, ksylitolista ja fluorista
- käyttää tietoa päihteiden vaikutuksesta ja eri hoitovaihtoehdoista suun terveyteen
- käyttää tietoa tupakka- ja nikotiinituotteiden vaikutuksista suun terveyteen

- käyttää tietoa suuhygienian toteuttamisesta, suun hoitovälineistä ja suunhoitotuotteista
- käyttää tietoa ajankohtaisista haasteista suun terveyden edistämisessä

### **Asiakkaan ja asiakasryhmän suun terveyden edistäminen**

#### Opiskelija

- tunnistaa asiakasryhmän ohjauksen tarpeet ja tekee asiakasryhmälle suun terveyden edistämisen suunnitelman
- valmistelee suun terveyden edistämisen hoitoympäristön työtehtävän mukaisesti aseptista työtapaa noudattaen
- käyttää suun hoitoon liittyviä laitteita, välineitä sekä materiaaleja
- selvittää asiakkaan suun terveydentilan ja hoidon tarpeen
- tekee suun terveystarkastuksen
- tekee asiakkaan kanssa suun omahoitosuunnitelman
- ohjaa suun omahoidossa, oikeiden välineiden ja tuotteiden valinnassa sekä niiden käytössä
- ohjaa asiakasryhmää suun terveyden edistämisessä toimintaympäristön huomioiden
- toteuttaa asiakasryhmän ohjauksen käyttämällä eri ohjausmenetelmiä
- dokumentoi asiakkaan tiedot ja tekemänsä havainnot suun terveydentilasta potilastietojärjestelmään

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä suunhoitoa toteuttavassa ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.14. Osallisuuden edistäminen vammaistyössä, 30 osp (107512)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen ja-alaisen työryhmän jäsenenä
- kuuntelee, keskustelee ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä vammaisuuden vaikutuksia asiakkaan vuorovaikutukseen
- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- havainnoi asiakkaan ilme-, ele- ja olemuskieltä
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- hyödyntää eri aistitoimintoja ja kosketusta vuorovaikutuksessa tilanteen edellyttämällä tavalla
- kuuntelee ja on läsnä vuorovaikutustilanteissa
- mukauttaa ilmaisuun asiakkaan kommunikointitavan ja -taidon mukaiseksi
- käyttää selkeää kieltä ja puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- käyttää tulkkauspalvelua asiakkaan tarpeiden mukaisesti
- käyttää tietoa asiakkaan kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- käyttää työtehtävissä kahta kotimaista kieltä (suomi, ruotsi tai saame) sekä yhtä vierasta kieltä
- tukee ja avustaa asiakasta yhteydenpidossa läheisten kanssa
- vahvistaa asiakkaan myönteistä minäkuvaa ja elämänhallinnan tunnetta

#### Työn suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- selvittää asiakkaan voimavarat ja tuen tarpeet
- selvittää asiakkaan kiinnostuksen kohteita ja tavoitteita
- osallistuu asiakassuunnitelman laatimiseen osana työryhmää
- käyttää tietoa sosiaali-, terveys- ja kasvatuspalveluista, etuuksista ja kolmannen sektorin palveluista
- suunnittelee työtehtävät asiakkaan toimintakyvyn, tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti
- suunnittelee työtehtävät huomioiden työyksikön päivittäisen suunnitelman
- osallistuu asiakkaan toimintakyvyn arviointiin osana työryhmää
- arvioi asiakaskohtaisen suunnitelman toteutumista
- dokumentoi ja tiedottaa lainsäädännön ja työyksikön ohjeiden mukaisesti

### **Omannäköinen elämä**

Opiskelija

- tukee asiakasta itsemääräämisoikeuden toteuttamisessa
- kunnioittaa asiakkaan yksityisyyttä
- toimii asiakas- ja palvelusuunnitelman mukaisesti
- avustaa asiakasta tavoitteiden saavuttamisessa
- avustaa asiakasta valintojen ja päätösten tekemisessä
- tukee asiakasta omannäköisen elämän ja mielekkään arjen toteuttamisessa
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- käyttää voimavara- ja lähtöistä työtettä

### **Itsestä ja kodista huolehtiminen**

Opiskelija

- edistää asiakkaan kykyä huolehtia itsestään ja ympäristöstään
- suunnittelee asiakkaan kanssa päivittäiset toiminnot
- ohjaa ja avustaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa
- ohjaa ja avustaa asiakasta kodinhoidossa
- käyttää tietoa ravitsemussuosituksista
- ohjaa ja avustaa asiakasta elintarvikehygieniassa
- ohjaa ja avustaa asiakasta elintarvikkeiden hankinnassa, ruoan valmistuksessa ja ruokailussa
- ohjaa ja avustaa asiakasta kodin turvallisuuteen liittyvissä toiminnoissa
- huolehtii ympäristön turvallisuudesta, siisteydestä ja esteettömyydestä
- ohjaa avun saannissa ja turvallisuuden edistämisessä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

### **Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen**

Opiskelija

- edistää asiakkaan vaikutus- ja toimintamahdollisuuksia oman elämänsä asioissa
- keskustelee asiakkaan kanssa asiakasta itseään koskevista asioista
- tukee asiakasta vaihtoehtojen pohtimisessa ja valintojen tekemisessä
- tukee asiakkaan osallistumista omaan palveluprosessiin
- suunnittelee ja ennakoi tulevaa toimintaa yhdessä asiakkaan kanssa
- tukee ja ohjaa asiakasta sosiaalisen verkoston luomisessa ja ylläpitämisessä
- tukee asiakkaan osallistumista harrastuksiin, opiskeluun, päivätoimintaan tai työhön
- tukee asiakkaan osallistumista yhteiskuntaan
- ohjaa asiakasta digitaalisten välineiden, sovellusten ja ympäristöjen käytössä
- ohjaa asiakkaan medialukutaitoa ja digiturvataitoja
- edistää asiakkaan medialukutaitoa ja digiturvataitoja
- luo asiakkaalle mahdollisuuksia aistikokemuksiin
- käyttää taidetta ja kulttuuria asiakkaan osallisuuden ja mielekkään arjen edistämisessä
- käyttää liikuntaa ja toiminnallisia menetelmiä asiakkaan osallisuuden ja mielekkään arjen edistämisessä

- hyödyntää luontoa ja ympäristöä asiakkaan osallisuuden ja mielekkään arjen edistämiseksi
- ohjaa asiakkaita yksilöllisesti ja ryhmässä

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali- ja terveysalan ympäristössä, jossa vammaiset ihmiset asuvat, opiskelevat, tekevät työtä tai ovat kuntoutumassa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.15. Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen vammaistyössä, 30 osp (107496)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän ja verkoston jäsenenä
- kuuntelee, keskustelee ja toimii yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa
- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa
- toimii työkykyään ylläpitäen ja edistäen
- toimii ensiapu- ja elvytystilanteissa huomioiden vammaistyön erityiskysymykset ja hälyttää lisäapua

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- keskustelee ja toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa
- hyödyntää eri aistitoimintoja ja kosketusta vuorovaikutuksessa
- tunnistaa oman käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- kuuntelee ja on läsnä vuorovaikutustilanteissa
- havaitsee asiakkaan vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- käyttää aktiivisia vuorovaikutustapoja
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja ja tulkkauspalvelua
- käyttää tietoa asiakkaan kielestä, kulttuurista ja katsomuksesta
- tukee ja avustaa asiakasta yhteydenpidossa läheisten kanssa
- vahvistaa asiakkaan myönteistä minäkuvaa ja elämänhallinnan tunnetta
- toimii osana monialaista työryhmää
- käyttää digitaalisia välineitä vuorovaikutuksen tukena

#### Työn suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- havainnoi ja arvioi asiakkaan terveyttä ja toimintakykyä
- osoittaa ymmärtävänsä vammaispalveluiden ja tukitoimien merkityksen asiakkaan hyvinvoinnille
- suunnittelee työtehtävät asiakkaan toimintakyvyn, tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti
- suunnittelee työtehtävät huomioiden työyksikön päivittäisen suunnitelman
- osoittaa ymmärtävänsä asiakassuunnitelman merkityksen
- osallistuu asiakassuunnitelman laatimiseen
- osallistuu asiakassuunnitelman toteutumisen arviointiin osana työryhmää
- tiedottaa ja dokumentoi työryhmässä asiakkaan terveydentilasta ja toimintakyvystä
- osoittaa ymmärtävänsä toimintakyvyn arvioinnin rakenteen, periaatteet ja muodot
- arvioi asiakaskohtaisen suunnitelman toteutumista

### **Toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen**

Opiskelija

- käyttää työssään tietoa vammaisuuden erityispiirteistä
- käyttää työssään tietoa vammaisuuden vaikutuksesta asiakkaan toimintakykyyn, kommunikointiin ja käyttäytymiseen
- tukee asiakkaan osallisuutta toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämässä
- tukee asiakkaan kehon hahmottamista
- huomioi asiakkaan toimintoja ja liikkumista tukevan ympäristön ja esteettömyyden
- ohjaa ja avustaa asiakasta siirtymistilanteissa ja liikkumisessa
- ohjaa asiakasta apuvälineiden käytössä ja huollossa
- käyttää apuvälineitä asiakkaan liikkumisen avustamisessa
- ohjaa asiakasta terveyttä edistävään liikuntaan
- ohjaa ja tukee asiakasta rentoutumisessa
- toteuttaa asiakkaan asento- ja liikehoitoa
- käyttää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä

### **Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen**

Opiskelija

- tukee asiakasta hyvinvointiin liittyvien taitojen vahvistamisessa ja oppimisessa
- kannustaa asiakasta yhdessä toimimiseen
- tukee asiakkaan mielen hyvinvointia
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta
- tukee asiakasta ihmis- ja parisuhdeasioissa sekä vanhemmuudessa
- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia, päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia sekä niistä aiheutuvia haittoja
- kannustaa asiakasta päihteettömyyteen ja elämään ilman riippuvuuksia
- käyttää tietoa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluista
- tukee asiakasta kriisitilanteissa
- ohjaa asiakasta avunsaannissa ja turvallisuuden edistämässä
- ennakoii ja toimii haastavissa asiakastilanteissa

### **Terveyden ylläpitäminen ja edistäminen**

Opiskelija

- havainnoi asiakkaan yleisvointia ja terveydentilaa
- edistää asiakkaan terveyttä asiakassuunnitelman mukaisesti
- ohjaa ja avustaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa
- käyttää tietoa kuntoutumista edistävästä ja ehkäisevästä ympäristön tekijöistä
- käyttää kuntoutumista tukevaa työtettä asiakkaan arjessa
- seuraa asiakkaan ravitsemustilaa ja nestetasapainoa
- ohjaa ja motivoi asiakasta terveyttä edistävään ravitsemukseen
- hoitaa asiakkaan ravitsemuksen erityistilanteita
- käyttää tietoa suun terveyden vaikutuksista asiakkaan hyvinvointiin



- ohjaa ja avustaa asiakasta suun terveyden hoidossa
- ohjaa ja avustaa asiakasta ihon ja jalkojen terveyden hoidossa
- toteuttaa asiakastyöhön liittyvät hoidolliset toimenpiteet
- ohjaa asiakasta edistämään omaa terveyttään
- huolehtii asiakkaan levosta ja unesta
- käyttää terveys- ja hyvinvointiteknologiaa
- käyttää työssään tietoa kuolevan asiakkaan hoidosta
- osoittaa ymmärtävänsä vammaisen asiakkaan lääkehoidon merkityksen
- tekee virheettömästi annoslaskut sekä yksikönmuunnokset
- toteuttaa lääkehoitoa omalla vastuualueellaan
- käyttää lääkkeettömiä ja lääkkeellisiä kivunlievitysmenetelmiä
- ohjaa ja motivoi asiakasta lääkehoidon toteuttamisessa
- seuraa asiakkaan lääkehoidon vaikutuksia sekä yhteis-, sivu- ja haittavaikutuksia

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali- ja terveysalan ympäristössä, jossa vammaiset ihmiset asuvat tai ovat kuntoutumassa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.16. Asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen, 15 osp (107510)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuoja- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Vuorovaikutus ja ohjaaminen

Opiskelija

- kuuntelee ja on läsnä vuorovaikutustilanteissa
- vahvistaa asiakkaan vuorovaikutusaloitteita ja tapoja ilmaista itseään
- osoittaa ymmärtävänsä aistivammojen vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn
- hyödyntää eri aistitoimintoja ja kosketusta vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa oman asenteen ja käyttäytymisen vaikutuksen vuorovaikutustilanteissa
- ohjaa yksilöitä ja ryhmiä
- ennaltaehkäisee asiakkaan haastavaa käytöstä
- toimii osana moniammatillista työryhmää
- tiedottaa ja dokumentoi asiakkaan toimintakykyyn ja arkeen liittyvistä havainnoista

#### Fyysisen toimintakyvyn tukeminen

Opiskelija

- käyttää tietoa ihmisen perusliikkumisesta
- arvioi asiakkaan fyysisen toimintakyvyn voimavaroja ja tuen tarpeita
- tukee asiakasta kehon hahmottamisessa sekä hyvän kehosuhteen luomisessa
- muokkaa asiakkaan ympäristöä turvalliseksi ja liikkumista edistäväksi
- ohjaa asiakasta liikkumista tukevien apuvälineiden käytössä
- ohjaa ja avustaa luonnollisten liikemallien mukaisesti
- huomioi asiakkaan voimavarat ja käyttää ergonomian periaatteita asiakkaan avustamistilanteissa
- toteuttaa asiakkaan toimintoja ja liikkumista tukevaa asentohoitoa
- ohjaa ja tukee asiakasta rentoutumisessa
- ohjaa asiakasta tasapainoa ja liikkuvuutta tukevissa toiminnoissa
- käyttää tietoa työ- ja toimintakykyä edistävistä tekijöistä

## Kognitiivisen ja psykososiaalisen toimintakyvyn tukeminen

### Opiskelija

- tunnistaa asiakkaan kognitiivisen ja psykososiaalisen toimintakyvyn voimavarat
- tunnistaa asiakkaan kognitiivisen ja psykososiaalisen toimintakyvyn tuen tarpeet
- arvioi asiakkaan kognitiivisen ja psykososiaalisen toimintakyvyn voimavarat ja tuen tarpeet
- selvittää asiakkaan kiinnostuksen kohteita
- motivoi asiakasta osallistumiseen ja yhdessä toimimiseen
- luo asiakkaalle mahdollisuuksia aistikokemuksiin
- hyödyntää ympäristöä asiakkaan osallisuuden ja mielekkään arjen edistämiseksi
- käyttää toiminnallisia menetelmiä asiakkaan ohjaamisessa
- tukee asiakasta arjen hallinnassa
- tukee asiakkaan mielen hyvinvointia
- tukee asiakasta tunnetaidoissa
- ohjaa asiakasta digitaalisten välineiden, sovellusten ja ympäristöjen käytössä
- tukee ja ohjaa asiakasta yhteydenpidossa läheisten kanssa
- tukee ja ohjaa asiakasta sosiaalisen verkoston luomisessa ja ylläpitämisessä

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä edistäen asiakkaiden toimintakyvyn ympäristöissä, joissa he asuvat, ovat hoidettavana, kuntoutumassa tai palvelujen käyttäjinä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.17. Haavanhoito, 15 osp (107499)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Hoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu

Opiskelija

- käyttää tietoa elimistön rakenteesta ja toiminnasta
- käyttää tietoa haavatyypeistä
- käyttää tietoa haavojen luokittelusta
- käyttää tietoa haavojen syntyyn liittyvistä tekijöistä
- käyttää tietoa haavan paranemiseen liittyvistä tekijöistä
- keskustelee haavanhoitoon liittyvistä havainnoista asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa
- toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa
- valitsee asiakkaan haavanhoitoon käytettävät työvälineet ja tuotteet hoito-ohjeen mukaan
- työskentelee osana moniammatillista työryhmää

#### Hoidon toteutus ja arviointi

Opiskelija

- ennaltaehkäisee asiakkaan haavanhoitoon liittyvää kipua
- hoitaa asiakkaan haavan hoito-ohjeen mukaisesti
- arvioi asiakkaan haavan paranemista eri menetelmin
- tunnistaa haavassa tapahtuneet muutokset
- arvioi asiakkaan haavakipua kipumittarin avulla
- havainnoi asiakkaan yleisvointia
- arvioi asiakkaan raajan turvotusta ja toteuttaa turvotuksen hoidon asiakkaan hoito-ohjeen mukaisesti
- ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään haavan omahoidon toteuttamisessa
- dokumentoi ja kirjaa asiakkaan vointiin, kipuun ja haavan paranemiseen sekä haavanhoitoon liittyviä havaintoja asiakastietojärjestelmään
- tiedottaa asiakkaan vointiin ja haavan paranemiseen liittyvistä havainnoista

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali- ja terveysalan ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.18. Ikääntyneiden akuuttitilanteissa toimiminen, 15 osp (107517)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Hoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu

Opiskelija

- hyödyntää ennakoivaa hoitosuunnitelmaa
- hyödyntää palvelusuunnitelmaa
- käyttää tietoa lääkkeistä ja sairauksista
- havainnoi oireita
- tutkii peruselintoiminnot työyksikön ohjeistuksen mukaisesti
- tutkii vammapotilaan löydökset työyksikön ohjeistuksen mukaisesti
- käyttää eri tutkimusmittareita ja tulkitsee tuloksia oman vastuualueensa mukaisesti
- tunnistaa voinnin muutokset
- tunnistaa ikääntymisen ja sairauksien aiheuttamat muutokset ikääntyneen vointiin
- osoittaa ymmärtävänsä elämäntilanteen vaikutuksen tilan muutokseen
- dokumentoi, kirjaa ja tiedottaa tilanteen moniammatilliselle työryhmälle

#### Hoidon toteutus ja arviointi

Opiskelija

- huomioi työssään ikääntyneen peruselintoimintojen turvaamisen
- seuraa ikääntyneen vointia säännöllisesti ja järjestelmällisesti
- toteuttaa oireiden mukaiset hoitotoimet
- toteuttaa lääkehoitoa omalla vastuualueellaan
- arvioi hoidon vastetta
- dokumentoi ja kirjaa tekemänsä hoitotoimet
- tiedottaa työyksikön käytänteiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- toimii ensiaputilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Jatkohoidon toteutus

Opiskelija

- selvittää jatkohoito-ohjeita yksikön ohjeistuksen mukaisesti
- suunnittelee ikääntyneen jatkohoidon omalla vastuualueellaan
- toteuttaa ikääntyneen jatkohoidon omalla vastuualueellaan
- arvioi, dokumentoi ja tiedottaa toteutuneen hoidon ja toimenpiteet
- tiedottaa lähiverkostoa oman vastuualueensa mukaisesti

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti</li><li>tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali- ja terveysalan ympäristössä, jossa ikääntyneet asuvat, ovat hoidettavina tai kuntoutumassa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.



## 2.19. Immobilisaatiohoitotyössä toimiminen, 15 osp (107511)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä

#### Asiakkaan vastaanottaminen

Opiskelija

- suunnittelee työtehtävät ja niiden järjestyksen
- ennaltaehkäisee työssään väkivallan uhkaa
- käyttää tietoa eri murtumatyyppien ja nivelsidevammojen hoidoista
- käyttää tietoa kipsausmateriaaleista
- valmistele hoitotilan ja varaa hoitovälineet ja tuentamateriaalit
- tarkistaa laitteiston käyttökunnon ja käyttää laitteistoa ohjeiden mukaan
- arvioi asiakkaan immobilisaatiohoidon tarpeen työryhmän jäsenenä
- valmistele asiakkaan immobilisaatiohoitoa varten

#### Immobilisaatiohoidon toteuttaminen

Opiskelija

- tarkkailee asiakkaan vointia ja kipua
- toteuttaa asiakkaan kivunhoitoa omalla vastuualueellaan
- ohjaa potilasta toimenpiteen aikana
- käyttää tietoa immobilisaatioon liittyvistä komplikaatioista
- ehkäisee immobilisaatioon liittyviä komplikaatioita
- tiedottaa komplikaatioon liittyvistä havainnoista työryhmää
- tarkkailee asiakkaan ihon kuntoa
- tunnistaa asiakkaan ihon terveyteen liittyviä ongelmia
- hoitaa potilaan ihoa ja haava-alueita
- toimii haavanhoidossa aseptisesti
- toteuttaa murtuman tuennan osana työryhmää
- pehmustaa kipsin oikeaoppisesti materiaalin mukaisesti
- avustaa raajan reponoinnissa
- käyttää yleisimpiä immobilisaatiomateriaaleja
- käyttää yleisimpiä ylä- ja alaraajan immobilisaatiosovelluksia
- arvioi murtumapotilaan apuvälinetarpeen työryhmän jäsenenä
- säätää valmisortoosin asiakkaan tarpeen mukaisesti
- säätää kyynärsauvat asiakkaalle sopivaksi
- toteuttaa nivelsidevammojen hoitoa omalla vastuualueellaan
- käyttää kipsin poistossa kipsisahaa ja –saksia
- huoltaa työtilan ja hoitovälineet
- huolehtii materiaalien täydentämisestä

## Jatkohoito

### Opiskelija

- suunnittelee ja toteuttaa asiakkaan jatkohoidon osana moniammatillista työryhmää
- ohjaa potilasta tuenta- ja apuvälineiden käytössä
- ohjaa asiakasta sauvakävelyssä
- ohjaa potilasta ihon ja haava-alueen kotihoidossa
- ohjaa asiakasta ja hänen lähiverkostoaan jatko- ja kotihoidossa

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä toimimalla immobilisaatiohoitoa toteuttavassa ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyydet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.20. Jalkojenhoitotyössä toimiminen, 15 osp (107506)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuositusten ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- noudattaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työn suunnittelu

Opiskelija

- suunnittelee päivittäiset työtehtävät huomioiden työyksikön kokonaistilanteen
- tutkii eri ikäisten asiakkaiden jalkojenhoidon tarpeet käyttäen erilaisia menetelmiä
- huomioi tutkimisessa asiakkaan sairauksien vaikutukset jalkojen terveyteen
- laatii asiakkaalle hoidon tarpeeseen perustuvan jalkojenhoitosuunnitelman
- suunnittelee työtehtävät asiakkaan tarpeiden mukaan
- valitsee asiakkaalle sopivat jalkojenhoidossa käytettävät työvälineet, materiaalit, tarvikkeet ja tuotteet

#### Työn toteutus ja arviointi

Opiskelija

- toimii jalkojenhoitosuunnitelman mukaisesti
- käyttää jalkojenhoitotyössä tarvittavia välineitä ja laitteita turvallisesti
- hoitaa asiakkaan jalkaterän iho- ja kynsimuutokset
- käyttää työssään valmiita kevennystuotteita asiakaslähtöisesti
- ohjaa asiakasta kevennystuotteen käytössä ottaen huomioon asiakkaan toimintakyvyn
- toteuttaa asiakkaan jalkojen hieronnan
- ymmärtää jalkojenhoidon palvelujärjestelmän
- käyttää tietoa jalkojen, ihon ja kynsien hoitoon käytettävistä lääkkeistä
- ohjaa asiakasta lääkehoidon toteuttamisessa
- ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään jalkojen omahoidon toteuttamisessa
- dokumentoi toteutuneen hoidon asiakastietojärjestelmään
- huolehtii työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä
- huoltaa jalkojenhoitotyössä tarvittavia välineitä ja laitteita
- toimittaa ohjeiden mukaisesti epäkuntoiset välineet ja laitteet huoltoon
- käyttää työyksikön digitaalista teknologiaa
- antaa ensiapua tapaturmissa ja henkeä uhkaavissa ensiaputilanteissa

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä hoitamalla asiakkaan jalvoja sosiaali- ja terveysalan ympäristössä tai asiakkaan kotona lähihoitajan vastuualueella. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.21. Lapsen ja nuoren mielenterveystaitojen edistäminen, 15 osp (107518)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työn suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyviä riski- ja suojaavia tekijöitä
- suunnittelee työtehtävät lasten ja nuorten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti
- suunnittelee mielenterveystaitoja edistävää toimintaa yhdessä lasten tai nuorten sekä työryhmän kanssa
- käyttää työssään tietoa lasten, nuorten ja perheiden palveluista
- osoittaa ymmärtävänsä lastensuojelun mahdollisuudet yksilön ja perheen tukemisessa
- dokumentoi ja tiedottaa lainsäädännön ja työyksikön ohjeiden mukaisesti
- arvioi mielenterveystaitoja edistävää toiminnan toteutumista yhdessä lapsen tai nuoren sekä työryhmän kanssa
- arvioi asiakassuunnitelman toteutumista
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa

#### Vuorovaikutus lasten, nuorten ja heidän läheistensä kanssa

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan, läheiset ja läheisverkoston arvostavasti
- huomioi lasten, nuorten ja perheiden moninaisuuden sekä erilaiset elämäntilanteet
- mukauttaa vuorovaikutustaan lapsen tai nuoren kehitysvaihetta vastaavaksi
- kannustaa vuorovaikutukseen
- toimii haastavissa tilanteissa ammatillisesti osana työryhmää
- tunnistaa kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä toimii työyksikön ohjeiden mukaisesti

#### Mielenterveystaitoja edistävä toiminta

Opiskelija

- toimii asiakassuunnitelman mukaisesti
- tukee ryhmään osallistumista ja ryhmäytymistä
- tukee tunne- ja itsesäätelytaitoja
- tukee ja vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään
- käyttää toiminnallisia menetelmiä
- käyttää tietoa mielenterveysongelmista, pähteiden riskikäytöstä ja riippuvuuksista sekä niistä aiheutuvista haitoista
- käyttää tietoa neuropsykiatrisista haasteista
- rohkaisee vertaissuhteiden solmimiseen

## Itsestä huolehtimisen taitojen vahvistaminen

### Opiskelija

- ohjaa lasta tai nuorta päivittäiseen liikkumiseen ja ulkoiluun
- tukee lasta tai nuorta huolehtimaan riittävästä levosta, unesta ja rauhoittumisesta
- tukee lasta tai nuorta huolehtimaan hygieniasta
- ohjaa lasta tai nuorta hyvinvointia tukevaan ravitsemukseen
- ohjaa rauhalliseen ruokailuun ja yhdessä syömiseen
- ohjaa lasta, nuorta tai huoltajaa huolehtimaan säännöllisestä päivärytmistä ja rutiineista
- ohjaa lasta tai nuorta vahvistamaan turvataitojaan

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämis ehdotuksia</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan ympäristössä edistäen lapsen tai nuoren mielenterveystaitoja.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.22. Lastensuojelutyössä toimiminen, 15 osp (107491)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- noudattaa ilmoitusvelvollisuutta lapsen kohdistuneesta väkivalta- ja seksuaalirikosepäilystä poliisille
- toimii ehkäisevän ja lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun periaatteen mukaisesti
- työskentelee työpaikan omavalvontasuunnitelman, turvallisuus- ja hyvän kohtelun suunnitelman mukaisesti
- dokumentoi lainsäädännön ja työyksikön ohjeiden mukaisesti
- toimii asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- tunnistaa kasvun ja kehityksen riski- ja suojaavat tekijät
- tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen tuen tarpeet
- keskustelee havaitsemistaan huolen aiheista
- osoittaa ymmärtävänsä lastensuojelun tarpeen
- ohjaa lasta, nuorta ja perhettä palveluiden käytössä
- huolehtii säännöllisestä yhteydenpidosta lapsen ja nuoren vanhempiin
- mahdollistaa lapsen ja nuoren yhteydenpidon lähiverkostoon
- käyttää tietoa lastensuojelulain mukaisista rajoituksista sijaishuollossa
- käyttää perhetyön menetelmiä lähihoitajan työnkuvan ja vastuiden mukaisesti

#### Vuorovaikutus lapsen, nuoren ja perheen kanssa

Opiskelija

- kohtaa lapsen, nuoren, perheen ja läheisverkoston arvostavasti
- tunnistaa oman ilmaisunsa ja käyttäytymisensä vaikutukset vuorovaikutustilanteissa
- huomioi lasten, nuorten, perheiden ja läheisverkoston moninaisuuden
- toimii myönteisenä vuorovaikutusmallina
- ennaltaehkäisee ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- toimii haastavissa vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti

## Lapsen ja nuoren arjen tukeminen

Opiskelija

- suunnittelee työtään yhteistyössä työryhmän kanssa
- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- toimii asiakassuunnitelman mukaisesti
- tunnistaa lapsen ja nuoren näkemyksen häntä itseään koskevista asioista
- käyttää voimavaroja työtettä
- käyttää tietoa perheiden erilaisista elämäntilanteista ja niiden vaikutuksista lapsen, nuoren, perheen ja lähiverkoston hyvinvointiin
- käyttää tietoa lapsen ja nuoren kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta
- osoittaa ymmärtävänsä kehityshäiriöiden vaikutuksia lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen
- havainnoi ja tukee lapsen ja nuoren arjen sujumista
- ohjaa lasta ja nuorta arjen taidoissa
- huolehtii lapsen ja nuoren fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön turvallisuudesta
- tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen voimavarat ja vahvuudet
- tukee lapsen ja nuoren itsetuntoa
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- käyttää osallisuutta edistäviä työmenetelmiä ja -välineitä
- edistää lapsen ja nuoren kykyä toimia vertaisryhmässä
- hyödyntää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä toiminnassaan
- ohjaa ja edistää lapsen ja nuoren medialukutaitoa ja digiturvataitoja
- huomioi asiakkaan sukupuoli-identiteetin ja tunnistaa sukupuolen moninaisuutta

## Haastavassa elämäntilanteessa ohjaaminen

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä mielenterveysongelmia ja päihteiden riskikäyttöä ja riippuvuuksia
- osoittaa ymmärtävänsä traumaattisten kokemusten vaikutuksen lapsen ja nuoren kehitykseen ja käyttäytymiseen
- tukee lasta ja nuorta kriisitilanteissa
- tunnistaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa



## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä lastensuojelutyötä toteuttavassa sosiaali- ja terveysalan ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.23. Mielensterveys-, päihde- ja riippuvuustyö eri asiakasryhmille, 15 osp (107501)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- tukee ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- työskentelee hygieniavaatimusten mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työn suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- käyttää tietoa mielen hyvinvointia edistävästä tekijöistä
- käyttää tietoa asiakkaan mielensterveyteen, päihneiden käyttöön ja riippuvuuteen liittyvistä riski- ja suojaavista tekijöistä
- tunnistaa asiakkaan mielensterveyteen, päihneiden käyttöön ja riippuvuuteen liittyviä hoidon ja tuen tarpeita
- suunnittelee mielensterveyttä, päihteettömyyttä ja riippuvuuksista toipumista edistävää toimintaa yhdessä asiakkaan ja työryhmän kanssa
- suunnittelee työtehtävänsä asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti
- tunnistaa työn keskeisiä kuormitustekijöitä
- tunnistaa kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä toimii työyksikön ohjeiden mukaisesti
- dokumentoi ja tiedottaa lainsäädännön ja työyksikön ohjeiden mukaisesti
- arvioi yhdessä työryhmän kanssa asiakaskohtaisen suunnitelman toteutumista

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- osoittaa ymmärtävänsä dialogisuuden merkityksen yhteistyösuhteessa asiakkaan kanssa
- kuuntelee ja on läsnä vuorovaikutustilanteissa
- huomioi ilmeiden, eleiden ja oman käyttäytymisensä vaikutuksen vuorovaikutustilanteissa
- tunnistaa asiakkaan puolustusmekanismeja vuorovaikutussuhteessa
- toimii haastavissa tilanteissa ammatillisesti osana työryhmää
- toimii yhteistyössä asiakkaan moniammatillisen verkoston kanssa
- osoittaa ymmärtävänsä kielen, kulttuurin ja katsomuksen vaikutuksia vuorovaikutustilanteissa
- ennaltaehkäisee ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- tukee asiakkaan seksuaalista hyvinvointia ja sukupuolen moninaisuutta

#### Mielensterveys-, päihde- ja riippuvuustyössä toimiminen

Opiskelija

- toimii asiakassuunnitelman mukaisesti
- tukee asiakkaan mielensterveyttä, päihteettömyyttä ja riippuvuuksista toipumista arjen tilanteissa
- tukee asiakasta arjen hallinnassa

- edistää asiakkaan osallisuutta ja toimintamahdollisuuksia
- ohjaa asiakasta mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluista
- ohjaa asiakasta terveyden edistämisessä
- ohjaa asiakasta liikkumaan ja ulkoilemaan
- käyttää toiminnallisia menetelmiä mielenterveys- päihde- ja riippuvuustyössä
- käyttää tietoa lääkehoidon merkityksestä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyössä
- toteuttaa turvallisesti mielenterveys- ja päihdeasiakkaan lääkehoitoa
- käyttää tietoa neuropsykiatrisista haasteista

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä edistäen asiakkaan mielen hyvinvointia, mielenterveyttä ja päihdeettömyyttä toimimalla kasvatukseen, opetukseen, sosiaali- ja terveysalan ympäristöissä lähihoitajan tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua

ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perustella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.24. Monipotilas- ja suuronnettomuustilanteissa toimiminen, 15 osp (107495)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädäntö, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii alueen monipotilas- ja suuronnettomuusohjeiden mukaisesti
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa
- käyttää tietoa monipotilas- ja suuronnettomuustoiminnasta
- käyttää tietoa suuronnettomuuden johtorooleista, -tehtävistä ja -vastuualueista
- toimii omalla vastuualueellaan ja johdettavana alueen ohjeiden mukaisesti
- ottaa tai antaa ensitiedotteen tilanteesta
- osallistuu työryhmän jäsenenä potilaan kuljettamiseen vastuualueensa mukaisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

#### Viestiliikenne

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä monipotilas- ja suuronnettomuustilanteen tiedottamisvastuut
- toimii monipotilas- ja suuronnettomuusviestiliikenneohjeen mukaisesti
- ilmoittautuu tilannepaikalle
- käyttää viranomaisverkkoa alueen ohjeiden mukaisesti
- viestii muiden toimijoiden kanssa viranomaisverkossa

#### Luokittelu

Opiskelija

- ymmärtää eri viranomaisten roolit luokittelussa
- käyttää triagejärjestelmää
- tekee primaaritriagen omalla vastuualueellaan osana moniammatillista tiimiä
- tekee sekundaaritriagen omalla vastuualueellaan osana moniammatillista tiimiä
- täyttää triagekortin

#### Työturvallisuus

Opiskelija

- toimii yksikön monipotilas- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- tunnistaa monipotilas- ja suuronnettomuustilanteiden riskitekijät
- suojaa itseään ja työtiimiä tilanteen vaatimalla tavalla
- sijoittaa oman hoitoyksikkönsä tilannepaikalle

- käyttää henkilökohtaisia suojavaarusteita
- käyttää tietoa työkykyä edistävästä tekijöistä

## **Hoitaminen**

### Opiskelija

- tarkkailee potilaan tilannetta
- ennakoi potilaan tilassa tapahtuvia muutoksia
- tekee tutkimukset ja toistaa niitä säännöllisesti toimintaohjeen mukaisesti
- tekee tarvittavat perusmittaukset ja osaa toimia niiden edellyttämällä tavalla
- huomioi mittausten virhemahdollisuuksia
- toteuttaa monipotilas- ja suuronnettomuustilanteessa tarvittavat hoitotoimet
- huomioi hoidon luokittelun toiminnassaan
- täyttää triagekortin ja suuronnettomuuslomakkeen
- tiedottaa moniammatillista tiimiä potilaan tilasta ja siinä tapahtuneista muutoksista sekundaaritriagessa
- tiedottaa jatkohoitopaikkaa
- ohjaa osalliset kriisiavun piiriin
- huomioi poikkeustilanteen aiheuttamat stressioireet osalliselle

## **Työn arviointi**

### Opiskelija

- päättää tehtävän alueen käytäntöjen mukaisesti
- huoltaa ja täydentää ensihoitoyksikön
- arvioi oman ja tiimin työskentelyn monipotilas- ja suuronnettomuuden jälkeen
- osallistuu jälkipuintikeskusteluun

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti</li><li>tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä monipotilas- ja suuronnettomuustilanteissa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin. Monipotilas- ja suuronnettomuustilanteiden osaaminen voidaan myös osoittaa työelämän asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä suunnitellussa simulaatiossa.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.25. Näytteenotto hoitotyössä, 15 osp (107498)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädäntö, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja vaitiolovelvollisuutta
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Näytteenoton suunnittelu

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä oman vastuualueensa mukaisesti
- suunnittelee asiakkaan näytteenoton laboratoriotutkimuspyynnön mukaisesti
- ymmärtää laboratoriotutkimusprosessin ja laboratorion palvelujärjestelmän
- ymmärtää tavallisimmat laboratoriotutkimukset ja tutkimuslyhenteet
- ymmärtää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja maksujärjestelmän
- ohjaa asiakkaan näytteenottoon valmistautumisen
- käyttää työyksikön asiakastietojärjestelmiä
- valmistelee näytteenottoon tarvittavan välineistön ja työympäristön
- ennaltaehkäisee ja ennakoii työssään väkivallan uhkaa

#### Näytteenottotilanteessa toimiminen

Opiskelija

- kohtaa asiakkaan arvostavasti
- tarkistaa asiakkaan henkilöllisyyden
- mukauttaa ilmaisuun asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- ohjaa asiakasta näytteenottotilanteen eri vaiheissa
- ottaa asiakkaalta laboratorionäytteitä työyksikön ohjeiden mukaisesti
- käyttää alan työmenetelmiä
- käyttää alan välineitä ja materiaaleja
- seuraa asiakkaan vointia näytteenoton yhteydessä
- käsittelee, säilyttää ja lähettää näytteitä työyksikön ohjeiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti
- toimii ensiaputilanteissa työryhmänjäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Näytteenottotoiminnan arviointi

Opiskelija

- tulkitsee laboratoriotutkimusten tuloksia oman vastualueen mukaisesti
- ymmärtää asiakkaan hoito- ja palveluketjun
- huomioi asiakkaan hoidon jatkuvuuden
- ohjaa asiakasta palveluissa ja sähköisten palveluiden käytössä
- dokumentoi asiakkaan näytteenoton toimintaohjeiden mukaisesti

- huoltaa näytteenotossa tarvittavan välineistön ja tarkistaa materiaalien saatavuuden

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä näytteenoton ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.



## 2.26. Palliatiivisessa hoidossa toimiminen, 15 osp (107515)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädäntö, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa palliatiiviseen hoitoon liittyviä suosituksia ja säädöksiä
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta
- noudattaa elämän loppuvaiheessa olevan hoitotahtoa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja vaitiolovelvollisuutta
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- tukee asiakkaan osallisuutta hänen hoitoonsa liittyvissä keskusteluissa
- käyttää tietoa palveluista ja psykososiaalisen tuen muodoista asiakkaan hoidossa
- kohtaa elämän loppuvaiheessa olevan ihmisen ja hänen lähiverkostonsa arvokkaasti
- toimii huomioiden elämän loppuvaiheessa olevan elämäntilanteen ja kulttuurin
- huomioi henkiset ja hengelliset tarpeet elämän loppuvaiheessa
- huomioi sosiaaliset tarpeet elämän loppuvaiheessa

#### Palliatiivisen hoidon toteutus

Opiskelija

- käyttää tietoa palliatiivisesta hoidosta kroonisesti etenevien sairauksien hoitotyössä
- toteuttaa ennakoivaa hoitosuunnitelmaa
- toimii saattohoitosuunnitelman mukaisesti
- tunnistaa sairauksien erityispiirteitä
- tunnistaa fyysiset muutokset
- tunnistaa voinnin muutoksia
- toteuttaa perushoitoa
- toteuttaa oireenmukaista hoitoa palliatiivisessa hoitotyössä
- toteuttaa lääkkeetöntä ja lääkkeellistä kivunhoitoa
- tarkkailee ja hoitaa suuhun liittyviä ongelmia
- tarkkailee ja hoitaa ihoon liittyviä ongelmia
- toteuttaa asentohoitoa elämän loppuvaiheessa
- mahdollistaa läheisten osallistumisen saattohoitoon
- dokumentoi ja kirjaa työyksikön ohjeiden mukaisesti

#### Elämän loppuvaiheen hoito

Opiskelija

- huomioi asiakkaan ja hänen läheistensä psyykkisen, sosiaalisen ja hengellisen tuen tarpeet hoitotyössä
- toteuttaa vainajasta huolehtimisen arvokkaasti ja toimintaympäristön ohjeiden mukaisesti

- huolehtii vastuualueensa mukaisesti tiedon kulun kuolemasta ja tarvittavista toimista läheisille ja viranomaisille
- tukee kuolevan ihmisen läheisiä
- käsittelee ammatillisesti omia tunteitaan kuolevan ihmisen hoitamisessa

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämis ehdotuksia</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä palliatiivista hoitoa toteuttavassa ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.27. Perioperatiivisessa hoitotyössä toimiminen, 15 osp (107519)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii laatusuosituksen ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti
- toimii potilas- ja asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- työskentelee työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- käyttää työyksikön digitaalista teknologiaa ja potilastietojärjestelmiä
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- toimii ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Perioperatiivinen hoitotyö

Opiskelija

- toimii moniammatillisen työryhmän jäsenenä
- työskentelee leikkaussuunnitelman mukaisesti omalla vastuualueellaan
- osoittaa ymmärtävänsä toimenpiteen vaikutuksen potilaaseen
- ohjaa potilasta toimenpiteen eri vaiheissa
- käyttää tietoa anestesian vaikutuksesta potilaaseen
- käsittelee lääkinnällisiä kaasulaitteita turvallisesti
- toimii huomioiden eri puhtausluokat
- toimii säteilyturvallisesti
- valmistele toimenpiteen steriilin ympäristön
- valmistele leikkaustason ja tarvittavat välineet omalla vastuualueellaan
- toimii yhteistyössä potilaan kanssa
- asettaa potilaan toimenpiteessä vaadittavaan leikkausasentoon yhteistyössä työryhmän kanssa
- huomioi leikkausasentoon potilasta asettaessaan potilaan elimistön rakenteen ja toiminnan
- arvioi potilaan leikkausasentoa ennen ja jälkeen toimenpiteen
- muuttaa tarvittaessa leikkausasentoa huomioiden perusteella
- käyttää selkeää kieltä
- toimii ensiaputilanteissa työryhmänjäsenenä ja hälyttää lisäapua
- käyttää välineitä ja laitteita turvallisesti
- puhdistaa, huoltaa ja täydentää välineistön
- puhdistaa ja huoltaa hoitoympäristön
- dokumentoi ja kirjaa kansallisten periaatteiden mukaisesti
- tiedottaa potilaan hoidosta ja siihen liittyvästä suunnitelmasta vastuualueensa mukaisesti

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä perioperatiivista hoitoa toteuttavassa ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnossa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.28. Selkoviestintä asiakastyössä, 15 osp (107492)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii eettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatuvaatimuksia
- toimii asiakasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

#### Selkoviestinnän käyttäminen

Opiskelija

- käyttää tietoa eri asiakasryhmien viestintää koskevista tarpeista
- käyttää tietoa selkokielestä ja selkeästä viestinnästä
- käyttää selkopuhetta asiakkaan tarpeen mukaan
- käyttää selkokuvia asiakkaan tarpeen mukaan
- käyttää selkoviestinnän tukena havainnollistamisen keinoja
- ohjaa asiakasta luotettavien tietolähteiden käyttöön asiakkaan kiinnostuksen kohteiden mukaisesti

#### Kielitietoiset työskentelytavat

Opiskelija

- käyttää tietoa kielitietoisuudesta
- viestii kielitietoisesti työyhteisön jäsenten ja muiden sidosryhmien kanssa
- huomioi asiakkaan kielelliset valmiudet ja muokkaa omaa viestintäänsä
- ohjaa asiakasta kielitietoisesti
- huolehtii asiakkaan ymmärtämisen

#### Selkeäkielisen materiaalin tuottaminen ja käyttäminen

Opiskelija

- suunnittelee asiakaslähtöisiä materiaaleja huomioiden selkeän kielen ohjeet
- tuottaa selkeäkielistä materiaalia työympäristössä käytössä olevilla työvälineillä
- käyttää suunnittelemaansa asiakaslähtöisiä materiaaleja
- käyttää valmista selkomateriaalia asiakastyössä ja noudattaa tekijänoikeuksia
- arvioi materiaalin toimivuutta ja muokkaa materiaalia palautteen ja havaintojensa perusteella
- huomioi materiaalien saavutettavuuden

#### Teknologia kommunikation tukemisessa

Opiskelija

- käyttää tietoa kommunikointia tukevista teknisistä laitteista ja välineistä
- käyttää tietoa saavutettavuudesta sekä saavutettavista digipalveluista ja -työkaluista kohderyhmittäin
- ohjaa ja avustaa asiakasta kommunikoinnissa sähköistä viestintälaitetta käyttäen
- neuvoa asiakasta digitaalisten saavutettavuusapuvälineiden käytössä

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla käytännön asiakastyötehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.29. Suun erikoishoidossa toimiminen, 15 osp (107500)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, vaitiolo-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Suun erikoishoidon toteuttaminen

Opiskelija

- käyttää tietoa hoitotoimenpiteistä
- käyttää hammaslääketieteellistä ammattisanastoa
- toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa
- toimii yhteistyössä moniammatillisen tiimin ja verkoston kanssa
- hyödyntää digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä toiminnassaan
- käyttää tavallisimpia suunhuollon laitteita ja koneita hoituhuoneessa
- huoltaa tavallisimpia suunhuollon laitteita ja koneita hoituhuoneessa
- suunnittelee ja toteuttaa hoitoympäristön toimintavalmiuteen liittyviä päivittäisiä työtehtäviä aseptista työtapaa noudattaen
- hankkii tietoa asiakkaan suun terveydestä esitietojen ja kliinisen tutkimuksen perusteella tiimin jäsenenä
- työskentelee työparina suun tutkimuksessa ja kirjaa asiakkaan hoitotiedot potilastietojärjestelmään
- valmistelee toimenpiteet työjärjestyksen mukaan sekä varaa oikeat välineet ja materiaalit
- työskentelee tiimin jäsenenä suun erikoishoidon toimenpiteissä
- ohjaa asiakasta toimenpiteiden yhteydessä
- toimii ensiaputilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä suun erikoishoidon ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.



## 2.30. Suun terveyden edistäminen eri asiakasryhmille, 15 osp (107497)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus-, yhteydenotto- ja ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Ammatillinen vuorovaikutus

Opiskelija

- toimii tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti
- kohtaa asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa arvostavasti
- toimii yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa
- mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja sekä selkeää kieltä
- ennaltaehkäisee kiusaamista, häirintää ja syrjintää sekä puuttuu niihin työyksikön käytänteiden mukaisesti
- ennaltaehkäisee ja ennakoi työssään väkivallan uhkaa
- toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti
- toimii ensiaputilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua

#### Suun terveyden edistäminen

Opiskelija

- työskentelee osana moniammatillista työryhmää
- hyödyntää asiakassuunnitelmaa työssään
- käyttää tietoa hampaiston kehitysvaiheista
- käyttää tietoa terveydestä ja muutoksista suun terveydessä
- käyttää työssään tietoa terveyden edistämisen menetelmistä
- ymmärtää ravinnon, ksylitolin ja fluorin merkityksen terveydelle
- ymmärtää suuhygienian merkityksen terveydelle
- käyttää tietoa suun sairauksista, suun muutoksista sekä niiden syntymekanismeista
- käyttää tietoa suun sairauksien vaikutuksesta terveyteen
- käyttää tietoa sairauksien ja lääkkeiden vaikutuksista suun terveyteen
- käyttää tietoa päihteiden ja nikotiinivalmisteiden vaikutuksista suun terveyteen
- käyttää tietoa suun terveydenhuollon palveluista

#### Asiakkaan suun terveyden edistäminen

Opiskelija

- selvittää asiakkaan suun terveydentilan
- tekee suun terveystarkastuksen

- puhdistaa asiakkaan suun ja hammasproteesin
- valitsee yhdessä asiakkaan kanssa sopivat välineet ja tuotteet suun omahoitoon
- tekee asiakkaan kanssa suun omahoitosuunnitelman
- ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään suun omahoidossa
- dokumentoi ja kirjaa asiakkaan suun terveyteen liittyviä havaintoja
- tiedottaa asiakkaan suuhun liittyvistä havainnoista

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti</li> <li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li> <li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li> <li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li> <li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li> <li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li> <li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li> <li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li> </ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteen ympäristöissä suun terveyttä edistäen. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 2.31. Terveys- ja hyvinvointiteknologia toimintakyvyn edistämisessä, 15 osp (107503)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- toimii eettisten periaatteiden mukaisesti
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työpaikan turvallisuussuunnitelman mukaisesti
- toimii hygieniavaatimusten mukaisesti
- toimii kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työn suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- käyttää työssään tietoa terveys- ja hyvinvointiteknologian sovelluksista ja laitteista
- havainnoi asiakkaan toimintakykyä ja tarpeita
- keskustelee asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa terveys- ja hyvinvointiteknologian tarpeista ja mahdollisuuksista
- huomioi esteettömyyden ja saavutettavuuden
- laatii asiakkaalle suunnitelman terveys- ja hyvinvointiteknologian käytöstä
- arvioi ja dokumentoi laatimansa suunnitelman toteutumista

#### Asiakkaan ohjaaminen terveys- ja hyvinvointiteknologian käytössä

Opiskelija

- kuuntelee asiakasta ja käyttää selkeää kieltä
- varmistaa asiakkaan ymmärtämisen
- kohtaa asiakkaan etäyhteyden välityksellä
- ohjaa asiakasta ja hänen läheisiään terveys- ja hyvinvointiteknologian hankintaprosessissa
- ohjaa asiakasta ja hänen lähiverkostoaan terveys- ja hyvinvointiteknologian käytössä
- ohjaa asiakasta terveyden ylläpitämiseen terveys- ja hyvinvointiteknologian avulla
- ohjaa asiakasta liikkumiseen terveys- ja hyvinvointiteknologian avulla
- ohjaa asiakasta sosiaaliseen kanssakäymiseen terveys- ja hyvinvointiteknologian avulla
- ohjaa asiakasta osallisuuteen terveys- ja hyvinvointiteknologian avulla
- ohjaa asiakasta mielen hyvinvoinnin ylläpitämiseen terveys- ja hyvinvointiteknologian avulla
- ohjaa asiakasta omatoimisuuteen terveys- ja hyvinvointiteknologian avulla
- vahvistaa asiakkaan turvallisuuden tunnetta terveys- ja hyvinvointiteknologian avulla
- testaa terveys- ja hyvinvointiteknologiavälineiden ja -laitteiden toimivuuden ja käyttöturvallisuuden

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla sosiaali-, terveys-, kasvatustai opetusalan ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.32. Toiminnalliset menetelmät hyvinvoinnin edistämisessä, 15 osp (107513)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työn suunnittelu ja arviointi

Opiskelija

- osoittaa ymmärtävänsä taiteen, kulttuurin ja luonnon merkityksen ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen
- käyttää tietoa taidelähtöisistä menetelmistä, luonnosta, eläinavusteisesta toiminnasta ja liikkumisesta
- suunnittelee työtään työryhmän kanssa asiakasryhmän tarpeiden mukaisesti
- tukee asiakkaan osallisuutta toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa
- huomioi toiminnassaan esteettömyyden ja saavutettavuuden
- arvioi ja dokumentoi toiminnallisten menetelmien vaikutuksia asiakkaan hyvinvointiin

#### Vuorovaikutus ja ohjaaminen

Opiskelija

- mahdollistaa omalla toiminnallaan turvallisen ja sallivan ilmapiirin
- rohkaisee asiakasta ilmaisemaan itseään
- ohjaa ja tukee sosiaalista kanssakäymistä toiminnan aikana
- ohjaa ja tukee vuorovaikutusta toiminnan aikana
- käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja
- valitsee ohjausmenetelmiä asiakkaan ja asiakasryhmien tarpeiden mukaisesti
- ohjaa yksilöitä ja ryhmiä
- toimii voimavaraletoisesti

#### Liikunta ja luontolähtöiset menetelmät

Opiskelija

- hyödyntää lähiympäristöä ja luontoa työssään asiakkaan kanssa eettisesti kestäväällä tavalla
- antaa asiakkaalle ja lähiverkostolle tietoa luonto- ja eläinavusteisista palveluista
- rohkaisee asiakasta tutustumaan luonnon sekä ympäristön mahdollisuuksiin
- hyödyntää luonnon tarjoamia aistikokemuksia asiakastyössä
- käyttää luonnonmateriaaleja asiakastyössä
- motivoi asiakasta luonnossa liikkumiseen
- käyttää rentouttavia menetelmiä luonnossa ja lähiympäristössä
- käyttää tietoa jokaisenoikeuksista käyttäen luontolähtöisiä menetelmiä

## Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät

### Opiskelija

- käyttää taidelähtöisiä menetelmiä työssään asiakkaan kanssa
- antaa asiakkaalle ja lähiverkostolle tietoa taide- ja kulttuuripalveluista
- rohkaisee asiakasta ja ryhmää käyttämään taide- ja kulttuuripalveluita
- ohjaa asiakasta tutustumaan kulttuuriperintöön ja kulttuurien moninaisuuteen
- ohjaa asiakasta osallistumaan harrastuksiin
- ohjaa asiakasta osallistumaan sosiaalisten verkostojen toimintaan
- ohjaa asiakasta valitsemaan soveltuvan taidemenetelmän, välineet ja materiaalit
- innostaa asiakkaita luovaan ja kokeilevaan toimintaan

### Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämis ehdotuksia</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

## Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä kasvatusta-, sosiaali- ja terveysalan ympäristössä edistämällä asiakkaan hyvinvointia. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.

## 2.33. Vastasyntyneen ja imeväisikäisen hoitotyö, 15 osp (107522)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ammattieettisyys ja lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden noudattaminen

Opiskelija

- noudattaa ammattieettisiä periaatteita
- noudattaa lainsäädäntöä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita
- noudattaa laatusuosituksia ja omavalvontasuunnitelmaa
- toimii asiakas- ja potilasturvallisesti
- noudattaa salassapito-, tietosuoja- ja tietoturvallisuusohjeita
- toimii työsuojelu- ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti
- työskentelee hygieniavaatimusten ja aseptisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee ergonomisten periaatteiden mukaisesti
- työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- käyttää näyttöön perustuvaa tietoa

#### Työyhteisössä toimiminen

Opiskelija

- työskentelee osana moniammatillista työryhmää
- ennaltaehkäisee tapaturmia
- toimii ensiaputilanteissa työryhmän jäsenenä ja hälyttää lisäapua
- dokumentoi, kirjaa ja tiedottaa työyksikön ohjeiden mukaisesti

#### Vastasyntyneen ja imeväisikäisen perushoito

Opiskelija

- käyttää tietoa sikiön kasvusta ja kehityksestä
- käyttää tietoa raskausajan vaikutuksesta lapsen myöhemmälle kasvulle ja kehitykselle
- käyttää tietoa synnytyksen vaikutuksesta lapsen myöhemmälle kasvulle ja kehitykselle
- käyttää tietoa keskosuuden vaikutuksesta lapsen myöhemmälle kasvulle ja kehitykselle
- käyttää tietoa imeväisikäisen kasvusta ja kehityksestä
- huolehtii vastasyntyneen ja imeväisikäisen turvallisuudesta
- valitsee perushoitoon käytettävät työvälineet ja materiaalit
- toteuttaa vastasyntyneen ja imeväisikäisen perushoitoa
- huomioi perheiden moninaisuuden
- ohjaa vanhempia vastasyntyneen ja imeväisikäisen perushoidossa
- osallistuu imetysohjaukseen
- ohjaa vanhempia imeväisikäisen terveellisessä ravitsemuksessa
- tukee varhaista vuorovaikutusta ja kiintymyssuhteen kehittymistä
- tukee osaltaan vanhemmuutta
- tunnistaa vastasyntyneen ja imeväisikäisen lapsen kasvun ja kehityksen vaarantavat tilanteet ja tuen tarpeet
- tiedottaa riskitilanteissa moniammatillista työryhmää

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä toimimalla lähihoitajan käytännön työtehtävissä toimimalla sosiaali- ja terveysalan ympäristössä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Lisäksi opiskelija suorittaa työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyt osaamisen osoittamiseksi.



## 2.34. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp (106730)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Osaamisen kehittäminen

Opiskelija

- arvioi omaa osaamistaan sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan perustellen
- laatii itselleen kehityssuunnitelman niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi
- kehittää osaamistaan ja työtapojaan saadun palautteen perusteella
- työskentelee muuttuvissa tilanteissa
- työskentelee pitkäjänteisesti työtään kehittäen
- toimii osana tiimiä ja jakaa osaamistaan muille.

#### Työskentely alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä

Opiskelija

- valitsee työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää niitä muuttuvissa tilanteissa
- kokeilee uusia työmenetelmiä työssään
- hankkii ja soveltaa työssä tarvittavaa tietoa
- toimii kustannustehokkaasti ja yrityksen tuloksellisuutta edistävasti
- edistää uusien työtapojen ja -menetelmien käyttöä työyhteisössä
- vahvistaa ja luo uusia asiakassuhteita
- noudattaa työssään työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita
- ennakoii riskejä ja ilmoittaa työhön liittyvistä vaaratekijöistä
- varmistaa asiakasturvallisuuden
- työskentelee ergonomisesti ja huolehtii työkyvystään
- huolehtii työympäristönsä siisteydestä ja järjestyksestä

#### Laatuvaatimusten huomioiminen

Opiskelija

- asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulunsa realistiseksi
- työskentelee yrityksen tai organisaation laatuvaatimusten mukaisesti
- havaitsee laatupoikkeamat ja etsii niihin ratkaisuja
- toimii yrityksen tai organisaation kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti

#### Toimiminen alan verkostoissa

Opiskelija

- viestii asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä
- tuntee toimialan keskeiset kansalliset ja kansainväliset verkostot
- hyödyntää verkostojaan työssään

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti</li><li>tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla vaativissa oman alan työtehtävissä. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa tai em. kilpailutilanteisiin valmistautumisessa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ammattitaitovaatimuksista poikkeaminen tai osaamisen arvioinnin mukauttaminen eivät ole mahdollisia tässä tutkinnon osassa.

## 2.35. Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp (106735)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Ilmastonmuutoksen lähtökohtien selvittäminen

Opiskelija

- ymmärtää ilmastomuutoksen ilmiönä ja ihmisen toiminnan vaikutuksen siihen sekä ratkaisujen tarpeen
- tunnistaa suomalaisen toimintaympäristön erityispiirteitä ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen
- tunnistaa keskeisiä ilmastomuutokseen vaikuttavia tekijöitä omalla alallaan
- tunnistaa vaikutusmahdollisuuksia ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen omassa työtehtävässään.

#### Ilmastonmuutoksen vaikutusten ja ratkaisujen esittäminen

Opiskelija

- selvittää oman työnsä, työyhteisönsä toiminnan, tuotteen tai palvelun ilmastovaikutuksia
- pohtii käytännön ratkaisuja ilmastomuutoksen hillintään tai siihen sopeutumiseen toimialallaan
- arvioi ja vertailee pohtimiensa ilmastoratkaisujen toteuttamiskelpoisuutta ja taloudellisuutta
- ehdottaa käytännössä toteuttavissa olevia perusteltuja ratkaisuja työnsä tai työyhteisönsä toiminnan, tuotteen tai palvelun kehittämiseen ilmastovaikutusten vähentämiseksi

#### Ilmastovastuullisen toiminnan vahvistaminen

Opiskelija

- viestii ehdottamistaan ilmastoratkaisuista työyhteisössään
- osallistuu toimintaan, jolla kehitetään ilmastotietoisuutta ja -asioita työyhteisössä
- kannustaa omalla toiminnallaan muita ilmastovastuuseen

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä työskentelemällä ilmastovastuullisesti omalla alallaan. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

## 2.36. Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp (106734)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Valmistautuminen kansainvälisessä työympäristössä toimimiseen

## Opiskelija

- etsii tietoa ja perehtyy kansainväliseen työympäristöön ja tulevaan työtehtävään
- perehtyy työtehtävään liittyvien maiden kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- huolehtii kansainvälisessä työtehtävässä tarvittavista järjestelyistä ja asiakirjoista
- selvittää ja sopii työtehtävän tavoitteet ja sisällöt
- ottaa huomioon työympäristöön ja -tehtävään liittyvät vaatimukset, tarpeet ja aikataulun

## Vuorovaikutus kansainvälisessä työympäristössä

### Opiskelija

- toimii vuorovaikutuksessa kansainvälisen työyhteisön ja kansainvälisten asiakkaiden kanssa
- käyttää toimialansa keskeistä sanastoa vieraalla kielellä
- jakaa osaamistaan kansainvälisessä työympäristössä
- käyttää eri viestintäkanavia vastuullisesti
- toimii eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa
- toimii työkuulttuurin mukaisesti

## Työskentely kansainvälisessä ympäristössä

### Opiskelija

- noudattaa sovittuja työaikoja ja toimintatapoja
- toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa
- noudattaa työtehtäviin liittyviä määräyksiä ja ohjeita
- huomioi terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät riskit
- toimii vastuullisesti ja eettisesti
- toimii tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen

## Kansainvälisen osaamisen hyödyntäminen ja jakaminen

### Opiskelija

- arvioi kansainvälisessä työtehtävässä hankitun osaamisen merkitystä urallaan
- hyödyntää kansainvälistä osaamistaan työssään
- arvioi työtehtävään liittyvien maiden työmenetelmien ja toimintakulttuurien vaikutuksia työn sujuvuuteen ja lopputulokseen
- jakaa kansainvälistä osaamistaan työyhteisössä

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti</li><li>tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä työskennellen kansainvälisessä työympäristössä tai projektissa ulkomailla tai kotimaassa.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

## 2.37. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (106731)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Yhteyshenkilönä toimiminen

## Opiskelija

- perehtyy oman alan tutkintojen perusteisiin ja tunnistaa työtehtävien yhteyden niihin
- perehtyy koulutuksen järjestäjän ja työpaikan väliseen työnjakoon ammatillisen koulutuksen järjestämisessä
- selvittää mahdollisuuksia järjestää koulutusta ja näyttöjä työpaikalla
- tiedottaa ammatillisen koulutuksen järjestämisestä työpaikalla yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa
- toimii vuorovaikutuksessa erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa

## Ohjaustilanteisiin valmentautuminen

### Opiskelija

- perehtyy ohjattavan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan
- osallistuu osaamisen hankkimisen suunnitteluun työpaikalla
- osallistuu ohjattavan opiskelijan työturvallisuuteen, työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin perehdyttämiseen
- suunnittelee opiskelijan ohjausta ja aikataulua
- seuraa erilaisia ohjaustilanteita
- hyödyntää digitaalisia välineitä tarkoituksenmukaisesti
- arvioi omaa ohjausosaamistaan ja määrittää kehittämistarpeensa

## Palautteen antaminen osaamisen kehittymisestä

### Opiskelija

- vertaa hankittua osaamista asetettuihin tavoitteisiin
- antaa rakentavaa palautetta osaamisen kehittymisestä
- huomioi palautteen antamisessa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla yhteyshenkilönä työpaikalla sekä valmentautumalla ohjaus- ja palautteenantotilanteisiin. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

## 2.38. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (106732)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Liiketoimintamahdollisuuksien etsiminen ja ideoiminen

Opiskelija



- kartoittaa valitsemallaan alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita
- arvioi kartoituksen pohjalta liiketoimintamahdollisuuksia
- ymmärtää kestäväen kehityksen vaatimukset ja merkityksen liiketoiminnalle

### **Liikeidean kehittäminen ja liiketoimintasuunnitelman laatiminen**

Opiskelija

- selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä
- kartoittaa liikeideoita ja valitsee niistä toteuttamiskelpoisen
- tekee suunnitelman yrityksen toiminnoista hyödyntäen tarvittaessa asiantuntijoita
- laskee yritystoimintaan liittyviä tuottoja ja kustannuksia sekä suunnittelee rahoitusta
- ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön

### **Verkostoituminen sidosryhmien kanssa**

Opiskelija

- valitsee toimintansa kannalta keskeisiä sidosryhmiä
- esittelee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintamallin jollekin keskeiselle sidosryhmälle

### **Yrityksen perustamiseen liittyvien asiakirjojen laatiminen**

Opiskelija

- valitsee sopivan yritysmuodon
- laskee tarvittavan rahoituksen
- selvittää yrityksen keskeiset perustamisasiakirjat ja laatii ne

### **Vahvuuksien ja osaamisen arviointi**

Opiskelija

- kartoittaa vahvuutensa toimia yrittäjänä
- esittelee yritystoiminnassa tarvittavan osaamisensa

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti</li><li>• tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>• tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>• hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>• selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>• toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>• soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>• esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>• ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

## 2.39. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (106733)

### Ammattitaitovaatimukset

#### Yrityksen liiketoiminnan suunnittelu

Opiskelija

- hankkii yrityksen liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
- laatii asiakaslähtöisen toimenpidesuunnitelman ja täsmentää yrityksen tavoitteet
- laatii budjetit ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän aseman
- tunnistaa yritystoimintaan liittyvät keskeiset riskit
- ymmärtää kestäväen kehityksen vaatimukset ja merkityksen liiketoiminnalle

### **Yrityksen liiketoimintaa edistävien yhteistyöverkostojen rakentaminen**

Opiskelija

- hankkii liiketoiminnan kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita
- sopii yhteistyöstä yhteistyökumppaneiden kanssa
- solmii tarvittaessa yhteistyösopimukset vastuut ja velvollisuudet huomioiden

### **Yrityksessä toimiminen**

Opiskelija

- toimii yrittäjänä tai osana yhteistyöverkosta
- hoitaa sovittua liiketoiminnan osa-aluetta
- ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita
- toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti

### **Yrityksen toiminnan arviointi ja kehittäminen**

Opiskelija

- asettaa toiminnalleen tavoitteita yrityksen strategisten tavoitteiden mukaisesti
- tekee rakentavia ja perusteltuja ehdotuksia yrityksen toiminnan kehittämiseksi laatu- ja tulostavoitteet huomioiden
- ottaa suunnitelmissaan huomioon asiakkaiden ja sidosryhmien odotukset

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti</li><li>tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti</li><li>tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista</li><li>hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa</li><li>selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat</li><li>toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa</li><li>soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti</li><li>esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämissuhteita</li><li>arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen</li><li>ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta</li></ul>

### Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla yrityksessä ja kehittämällä yrityksen liiketoimintaa suunnitelman mukaisesti. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

## 2.40. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (106727)

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue suoritetaan ja sitä opetetaan siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue voidaan opiskelijan valinnan

mukaan suorittaa ja sitä voidaan opettaa myös opiskelijan toisena kielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä, mikäli koulutuksen järjestäjä tarjoaa tämän mahdollisuuden.

## Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi

### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

#### Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

#### Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

#### Erilaisten tekstien tuottaminen

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

### Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

#### Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

#### Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

#### Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li> <li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li> <li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li> <li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li> <li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li> <li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li> <li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li> <li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li> <li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li> <li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li> <li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li> <li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li> <li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li> <li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li> <li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li> <li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li> </ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, saame

### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

#### Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen saamen kielellä

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita

- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

### **Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen**

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstejä ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

### **Erilaisten tekstien tuottaminen saamen kielellä**

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa omaan alansa ja työelämään liittyviä tekstejä
- tuntee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen**

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

### **Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen saamen kielellä**

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

### **Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen**

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, romani

### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

#### Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen romanikielellä

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.



## **Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen**

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

## **Erilaisten tekstien tuottaminen romanikielellä**

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen**

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

### **Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen romanikielellä**

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

### **Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen**

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, viittomakieli

### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

#### Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen viittomakielellä

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

## **Eri lähteistä hankittujen viitottujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen**

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten viitottujen tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita esitetyn ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

## **Erilaisten viitottujen tekstien tuottaminen**

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- tuottaa viittomakielen rakenteen mukaisia tekstejä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Suomalaisen viittomakielen ja viittomakielisen kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen**

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu viittomakielisen kirjallisuuden eri lajeihin
- katsoo ja analysoi viittomakielisiä tekstejä.

### **Erilaisten viitottujen tekstien tulkitseminen ja tuottaminen**

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee viitottuja tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta viitotusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan viitottuja tekstejä palautteen pohjalta.

### **Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen**

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi viittomakielisille

### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

**Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen suomen kielellä käyttäen tarvittaessa tulkkausta**

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen

- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

### **Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen**

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun tai tulkatun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

### **Erilaisten tekstien tuottaminen suomen kielellä käyttäen tarvittaessa tulkkausta**

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- käyttää pääosin kielen perusrakenteita
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen**

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

### **Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen**

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

### **Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen**

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen käyttäen tarvittaessa tulkkausta ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, opiskelijan oma äidinkieli

### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

#### Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen omalla äidinkielellä

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

## **Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen**

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

## **Erilaisten tekstien tuottaminen omalla äidinkielellä**

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen**

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

### **Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen omalla äidinkielellä**

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

### **Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen**

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä

### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

#### Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä ymmärrettävästi
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita tarkoituksenmukaista alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa



- kehittää suomen kielen taitoaan tavoitteellisesti.

### **Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen**

Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tunnistaa erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää keskeisiä ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti.

### **Erilaisten tekstien tuottaminen**

Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- käyttää pääosin kielen perusrakenteita
- käyttää kirjoitetun kielen käytänteitä tarkoituksenmukaisesti
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen**

Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkitystä
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee suomenkielistä kirjallisuutta.

### **Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen**

Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

### **Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen**

Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi

### Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

**Toisen kotimaisen kielen käyttäminen työhön liittyvissä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa**

Opiskelija

- selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä vuorovaikutustilanteista
- tulkitsee alaansa liittyviä suppeita tekstejä
- tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alaan liittyvää sanastoa.

## Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

### **Toisella kotimaisella kielellä viestiminen työelämän vuorovaikutustilanteissa**

Opiskelija

- selviytyy päivittäisissä työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- ilmaisee itseään tilanteen mukaan käyttäen ruotsin kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja
- tuottaa alansa liittyviä tekstejä
- valikoi ja hyödyntää erilaisia tietolähteitä toisella kotimaisella kielellä.

### **Kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen ymmärtäminen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa**

Opiskelija

- ymmärtää ja huomioi ruotsin kielen aseman kansalliskielenä ja sen merkityksen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa
- ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä

### Pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

#### Vieraan kielen käyttäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Opiskelija

- selviytyy suullisista vuorovaikutustilanteista
- tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia tekstejä
- keskustelee työtehtävistään
- tuottaa alansa liittyviä tekstejä
- tulkitsee alansa liittyviä tekstejä
- arvioi ja kehittää kielitaitoaan.

### **Tiedon hakeminen erilaisista vieraskielisistä lähteistä**

Opiskelija

- hakee toiminnassaan tarpeellista vieraskielistä tietoa eri lähteistä
- arvioi ja valikoi tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta.

### **Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen**

Opiskelija

- tuntee opiskelemansa kielen ja kulttuurin vaikutuksen vuorovaikutustilanteeseen
- viestii monikielisessä ja kulttuurisessa ympäristössä
- kohtaa ihmiset yhdenvertaisesti ja arvostaen.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Vieraalla kielellä viestiminen työelämän tilanteissa**

Opiskelija

- selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista
- ilmaisee itseään tilanteen edellyttämällä tavalla.

### **Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä**

Opiskelija

- toimii aktiivisena kansalaisena vierasta kieltä käyttäen
- viestii vieraalla kielellä työssä ja arkielämässä ymmärtäen oikeutensa ja velvollisuutensa
- ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeiset piirteet.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Toiminta digitaalisessa ympäristössä

### Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

#### Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden valinta ja käyttö

Opiskelija

- valitsee käyttötarkoituksenmukaiset laitteet ja sovellukset
- käyttää tarkoituksenmukaisia digitaalisia laitteita

#### Digitaalisten palveluiden ja sovellusten käyttö

Opiskelija

- hakee, käsittelee ja jakaa eri muotoista tietoa
- arvioi digitaalisen sisällön luotettavuutta
- käyttää yleisimpiä tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgrafiikkasovelluksia
- käyttää tarkoituksenmukaisia digitaalisia palveluita ja sovelluksia työtehtävissään

### **Vastuullinen ja turvallinen toiminta**

Opiskelija

- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvaohjeistusta
- suojaa henkilökohtaisia tietojaan ja yksityisyyttään
- tunnistaa tyypillisimpiä kyber- ja tietoturvauhkia
- käyttää viestipalveluita ja sosiaalisen median palveluita vastuullisesti
- käyttää ja jakaa digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia
- tunnistaa digitaalisten laitteiden ja sovellusten käytön vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin

### **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

#### **Digitaalisten ympäristöjen ja sovelluksien hyödyntäminen**

Opiskelija

- tunnistaa työnsä kannalta keskeisiä verkkoyhteisöjä
- hyödyntää yhteisöllisen työskentelyn alustoja ja palveluita
- rakentaa ammatillista verkkoidentiteettiään

#### **Digitaalisten sisältöjen tuottaminen ja jakaminen**

Opiskelija

- tuottaa ja jakaa vastuullisesti digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä verkostoissa
- käyttää tai muokkaa sisältöjä huomioiden käyttö- ja tekijänoikeudet

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Taide ja luova ilmaisu

### Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

#### Kulttuurien ja taiteen merkityksen tunnistaminen hyvinvoinnille

Opiskelija

- hyödyntää kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssään
- tunnistaa esimerkkejä paikallisesta ja kansallisesta kulttuurista ja taiteesta
- tunnistaa taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille.

#### Itsensä ilmaisu taiteen ja luovan ilmaisun keinoin

Opiskelija



- kehittää omaa luovaa ilmaisuaan
- ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa.

#### **Luova itsensä ilmaisu kirjoittamalla**

Opiskelija

- kokeilee luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja
- hyödyntää kirjoittaessaan erilaisia kuvitteellisia tekstejä
- käyttää kaunokirjallisuutta työnsä tukena.

### **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

#### **Tiedon havainnointi ja kerääminen kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä**

Opiskelija

- havainnoi kulttuuriympäristöään
- kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemastaan näkökulmasta.

#### **Teoksen, tuotteen tai palvelun toteutuksen suunnitteleminen ja kokeileminen luovan ilmaisun keinoin**

Opiskelija

- suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja
- kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## 2.41. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (106728)

### Matematiikka ja matematiikan soveltaminen

#### Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

##### Perusmatematiikan käyttö työ- ja arkielämässä

Opiskelija

- laskee peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- laskee prosenttilaskut

- tekee talousmatematiikan laskelmia (tulot, menot, korot, lainat ja verot)
- toteuttaa mittayksiköiden muunnoksia
- ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälöitä
- laskee tavanomaisimpia pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia
- laskee mittakaavaan liittyviä laskutoimituksia
- hyödyntää suorakulmaisen kolmion geometriaa käytännön ongelmien ratkaisemisessa.

### **Loogisen päättelykyvyn, matemaattisten menetelmien ja apuvälineiden käyttö matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen**

Opiskelija

- mallintaa yksinkertaisia ongelmia ensimmäisen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöillä, ratkaisee ne ja tulkitsee saatuja tuloksia
- käyttää laskinta, taulukkolaskentaohjelmaa ja muita apuvälineitä ongelmien ratkaisemiseen
- etsii taulukoista ja kuvaajista ongelmien ratkaisemisessa tarvittavaa tietoa
- käsittelee ja havainnollistaa tilastollisia aineistoja
- määrittää ja tulkitsee tunnuslukuja (keskiarvon, moodin ja mediaanin) tilastollisista aineistoista
- havaitsee suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia.

### **Tulosten oikeellisuuden, suuruusluokan ja käytetyn ratkaisumenetelmän arviointi**

Opiskelija

- varmistaa laskelmien oikeellisuuden
- varmistaa, että tuloksen yksikkö ja numerotarkkuus on mielekäs
- arvioi käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta.

### **Matemaattisen osaamisen arviointi ja merkityksen tunnistaminen**

Opiskelija

- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa matemaattisessa osaamisessaan
- tunnistaa matematiikan merkityksen työvälteenä työ- ja arkielämässä.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen päättelemällä, yhtälöillä ja kuvaajien avulla**

Opiskelija

- hyödyntää toisen asteen yhtälöitä, yhtälöpareja, taulukoita ja kuvaajia matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa
- tunnistaa eksponentiaalisen mallin ja ratkaisee yksinkertaisen eksponenttiyhtälön
- hyödyntää suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa.

### **Matemaattisen tiedon hankinta, ryhmittely ja tulkinta**

Opiskelija

- käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä matemaattisen tiedon tunnistamiseen ja vertailuun
- tunnistaa normaalijakauman käsitteen ja graafisen esityksen
- kerää, ryhmittelee ja analysoi taulukoitua ja graafista tietoa eri lähteistä.

### **Informaation tuottaminen tilastoaineistosta ja todennäköisyyksien laskenta**

Opiskelija

- tuottaa ja tulkitsee tilastoaineistosta keskiluvut ja keskihajonnan sekä diskreetin jakauman odotusarvon

- tunnistaa todennäköisyyslaskennan merkityksen ja laskee todennäköisyyksiä.

### **Ratkaisujen oikeellisuuden ja tulosten suuruusluokan arviointi**

Opiskelija

- varmistaa matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden
- päättelee matemaattisten ratkaisujen tuloksen suuruusluokan.

### **Talousmatematiikan soveltaminen**

Opiskelija

- tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja
- tekee kustannus- ja kannattavuusvertailujen pohjalta johtopäätöksiä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen

### Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

#### Fysiikan käsitteiden ja suureiden välisten riippuvuuksien tunnistaminen ja laskutoimituksien tekeminen

Opiskelija

- kuvaa ja perustelee tavanomaisia fysiikan ilmiöitä (liike, voima, energia, lämpö ja sähkö) keskeisillä käsitteillä
- yhdistää tavanomaiset fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa
- ratkaisee yksinkertaisia tasaiseen liikkeeseen ja energiaan liittyviä laskutehtäviä.

## **Kemian käsitteiden ja suureiden välisten riippuvuuksien tunnistaminen ja laskutoimituksien tekeminen**

Opiskelija

- kuvaa ja perustelee tavanomaisia kemian ilmiöitä (alkuaineet ja yhdisteet, seokset, kemialliset reaktiot ja sidokset, hapettuminen ja pelkistyminen sekä hapot ja emäkset) keskeisillä käsitteillä
- yhdistää tavanomaiset kemian ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa
- ratkaisee yksikertaisia ainemääriä ja pitoisuuteen liittyviä laskutehtäviä.

## **Kemian ja fysiikan taitojen soveltaminen ja osaaminen työ- ja arkielämässä**

Opiskelija

- tunnistaa, mihin fysiikkaa ja kemiaa tarvitaan työ- ja arkielämässä
- tunnistaa, mitä fysiikan lainalaisuuksia ja turvallisuusnäkökohtia tulisi huomioida työ- ja arkielämässä
- ottaa huomioon työ- ja arkielämässä käytettävien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit
- tunnistaa ilmiöiden ja aineiden ympäristövaikutuksia
- hyödyntää kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteita
- käsittelee kemiallisia aineita vaarantamatta omaa, muiden tai ympäristön turvallisuutta
- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikan ja kemian osaamisessaan

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Fysikaalisiin ja kemiallisiin ilmiöihin liittyvien kokeellisten mittausten tekeminen ja havainnointi**

Opiskelija

- tekee kokeellisia mittauksia ja havainnoi mekaniikan ja energian ilmiöitä ja niiden lainalaisuuksia käyttäen soveltuvia menetelmiä ja välineitä
- tekee kokeellisia mittauksia ja havainnoi happoihin ja emäksiin, hapettumiseen ja pelkistymiseen sekä orgaaniseen kemiaan liittyviä kemiallisia ilmiöitä ja niiden lainalaisuuksia käyttäen soveltuvia menetelmiä ja välineitä.

### **Kokeellisten mittaustulosten käsittely ja havaintojen analysointi**

Opiskelija

- esittää keskeiset mittaustulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä
- käsittelee mittaustuloksia matemaattisilla menetelmillä ja mallintaa havaitsemiaan ilmiöitä
- määrittelee mahdollisia mittaustulosten virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen tarkoituksenmukaisella tarkkuudella
- arvioi mittaustulosten luotettavuutta
- tekee mittaustuloksista johtopäätöksiä.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiinomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiinomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiinomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## 2.42. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (106729)

### Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen

#### Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

##### Suomalaisessa yhteiskunnassa toimiminen

Opiskelija

- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita

- toimii aktiivisena kansalaisena sekä käyttää monipuolisia vaikuttamisen tapoja.

### **Yhteiskunnan palvelujen käyttö ja kuluttajana toimiminen**

Opiskelija

- tuntee ja osaa käyttää yhteiskunnan palveluja
- tunnistaa oikeutensa ja velvollisuutensa kuluttajana
- toimii vastuullisena kuluttajana
- hankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa.

### **Oman talouden suunnittelu ja talouteen liittyvien riskien arviointi**

Opiskelija

- arvioi ja tunnistaa taloudelliseen tilanteeseensa vaikuttavia tekijöitä
- seuraa tulojaan ja menojaan
- suunnittelee hankintoja
- vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja
- asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita
- ennakoii talouteensa vaikuttavia riskitekijöitä erilaisissa elämäntilanteissa.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Yhteiskunnallinen osallistuminen ja vaikuttaminen**

Opiskelija

- hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista
- seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa
- osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

### **Alan yhteiskunnallisen merkityksen arvioiminen**

Opiskelija

- seuraa alan yhteiskunnallista keskustelua
- arvioi alansa merkitystä yhteiskunnassa ja tulevaisuuden näkymiä.

### **Kansantalouden perusasiat ja keskeiset toimijat**

Opiskelija

- seuraa taloutta koskevaa uutisointia
- tunnistaa yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen kehityksen merkityksen yleisesti ja oman alan työpaikkoihin ja työllistymiseen
- ymmärtää kansantalouden perusasiat, -käsitteet ja keskeiset toimijat.



## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvästi</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Työelämässä toimiminen

### Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

#### Alan työmarkkinoiden tilanteen ja osaamistarpeiden selvittäminen

Opiskelija

- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta
- tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet
- tietää alansa keskeiset ammatilliset verkostot
- tunnistaa alansa eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista.

#### Työsopimuksen solmiminen työnantajan kanssa

Opiskelija

- perehtyy oman alansa työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön
- tarkistaa työsopimuksen sisällön käyttäen tarvittaessa asiantuntija-apua.

### **Työyhteisön osana toimiminen**

Opiskelija

- noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja sekä toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa
- noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita
- käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita
- työskentelee luontevasti osana monimuotoista ja kulttuurisesti moninaista työyhteisöä.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Työyhteisön jäsenenä toimiminen**

Opiskelija

- tunnistaa oman roolinsa työyhteisön jäsenenä
- työskentelee työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti
- noudattaa sovittuja toimintatapoja ja kehittää omia toimintatapojaan.

### **Työelämän erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa toimiminen**

Opiskelija

- toimii rakentavasti erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissa
- kehittää vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisesti
- toimii erilaisissa ryhmätilanteissa oman työtehtävänsä ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti
- käyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi.

### **Alan työtehtävien selvittäminen kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla**

Opiskelija

- etsii itsenäisesti tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla
- löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiinomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiinomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiinomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Opiskelu- ja urasuunnitteluvälmiudet

### Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

#### Omien kiinnostuksen kohteiden, mahdollisuuksien ja tuen tarpeiden tunnistaminen

Opiskelija

- seuraa oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista tunnistamalla mahdollisen tuen tarpeen
- tunnistaa kiinnostuksensa kohteita ja omia ammatillisia mahdollisuuksiaan
- selvittää ja tunnistaa omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan
- arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan säännöllisesti.

## **Tutkintoa ja uraa koskevien valintojen tekeminen**

Opiskelija

- selvittää itselleen sopivia vaihtoehtoja oman urasuunnitelmansa tueksi käyttäen erilaisia tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja
- tietää oman tutkinnon muodostumisen, tutkinnossa vaadittavat suoritukset ja valinnan mahdollisuudet, jotka edistävät työelämään sijoittumista ja omaa urasuunnitelmaa
- seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä
- käyttää tarkoituksen mukaisia oppimisympäristöjä osaamisensa hankkimisessa.

## **Tiedon hankkiminen erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta tutkinnon suorittamisen aikana**

Opiskelija

- käyttää jatkokoulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun tarvittavia tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä
- hankkii tietoa itselleen sopivista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja tekee urasuunnitelman
- perehtyy jatkokoulutuksen pääsyvaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin.

## **Työllistymiseen ja oman osaamisen esittelyyn valmistautuminen tutkinnon suorittamisen aikana**

Opiskelija

- perehtyy työelämän tarjoamiin mahdollisuuksiin, työympäristöihin, ja kartoittaa itselleen sopivia uravaihtoehtoja
- tekee omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan näkyväksi työnhakua varten ja esittelee osaamistaan kattavasti
- hakee työpaikkoja ja hyödyntää hakujärjestelmiä ja -menetelmiä
- päivittää urasuunnitelmaansa työllistymistä varten.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta

### Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

#### Yrityksen tavoitteiden mukaisesti toimiminen

Opiskelija

- ymmärtää yritystoiminnan merkityksen yhteiskunnassa
- toimii asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti
- ymmärtää oman toimintansa merkityksen osana työyhteisöä.

#### Liikeidean ja sen toteuttamismahdollisuuksien arvioiminen

Opiskelija

- ideoi liikeidean asiakkaiden tarpeet huomioiden
- löytää yrityksen perustamista tukevat keskeiset palvelut ja tietolähteet
- selvittää liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja
- arvioi liikeidean toteuttamisen taloudellisia edellytyksiä
- arvioi omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä
- selvittää yritystoiminnan riskejä ja mahdollisuuksia.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li> <li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li> <li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li> <li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li> <li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li> <li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li> <li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li> <li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li> <li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li> <li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li> <li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li> <li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li> <li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li> <li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li> <li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li> <li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li> </ul>

## Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

### Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

#### Terveydestä ja toimintakyvystä huolehtiminen

## Opiskelija

- etsii monipuolista tietoa ikäluokkansa terveyseroista ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksi
- laatii itselleen tilannekohtaisesti päivitettävän ja monipuolisen suunnitelman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, nikotiinittomuuden ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksi
- edistää terveyttään ja hyvinvointiaan aktiivisesti ja arvioi realistisesti suunnitelman toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista hyödyntäen arvioinnissa myös muilta saamaansa palautetta.

## Toimintaympäristön ja toiminnan turvallisuuden ja terveellisuuden arvioiminen

### Opiskelija

- toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojensa kehittämistarpeita
- ottaa työssään monipuolisesti huomioon oman ammatinsa kuormittavuustekijät ja edistää työkykyään
- selvittää ergonomian vaikutukset työkykyyn erilaisissa työympäristöissä.

## Opiskelu- ja työkyvyn sekä hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla

### Opiskelija

- hakee monipuolisesti tietoa liikkumisen hyödyistä ja vaatimuksista terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvylle ja ottaa tiedot huomioon fyysistä toimintakykyä edistävissä suunnitelmassaan huomioiden myös alakohtaiset vaatimukset opiskelu- ja työkyvyn ylläpitoon
- kehittää opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan
- liikkuu parhaansa yrittäen kaikissa liikuntatilanteissa edistäen opiskelu- ja työkykyään.

## Tapaturmien syntymisen ehkäiseminen ja ensiavun antaminen

### Opiskelija

- toimii huolellisesti ja ehkäisee tapaturmien syntymistä
- antaa ensiapua ja hakee oikea-aikaisesti lisäapua
- estää toiminnallaan lisätapaturmien syntymistä.

## Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

### Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla

#### Opiskelija

- seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteiden toteutumista
- soveltaa monipuolisesti liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja
- arvioi perustellusti kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä.

### Oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen

#### Opiskelija

- toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia ja osallisuutta edistävästi.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"><li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li><li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li><li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan</li></ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li><li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li><li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li><li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li></ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li></ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"><li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li><li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li><li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li><li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li><li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li><li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li></ul>

## Kestävän kehityksen edistäminen

### Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

#### Kestävän kehityksen periaatteet

Opiskelija

- tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden keskeiset tavoitteet ja näiden kytkeytymisen toisiinsa
- hahmottaa ihmisen toiminnan merkityksen ilmastonmuutokseen
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ja tunnistaa luonnonvarojen kestävä käytön välttämättömyyden kansallisesti ja globaalisti
- tunnistaa kestävän kehityksen toimintatapoja omassa elämässään ja työssään.



### **Hiilineutraalisuus ja kiertotalous**

Opiskelija

- ymmärtää hiilineutraalisuuden ja kiertotalouden periaatteet
- tunnistaa tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalitehokkuuden.

### **Toiminnan eettiset näkökulmat**

Opiskelija

- tunnistaa työhön sisältyviä eettisiä valintoja
- arvioi omia ja muiden ratkaisuja eettisesti.

## **Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp**

### **Kestävän kehityksen arviointi**

Opiskelija

- perehtyy työpaikan tai alan toimintaan kestävän kehityksen näkökulmista
- arvioi työpaikan tai alan kestävään kehitykseen vaikuttavia tekijöitä
- tekee ehdotuksia kestävän kehityksen kehittämiskohteista.

### **Kestävän kehityksen toimintatapojen suunnittelu**

Opiskelija

- määrittelee tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen työpaikallaan tai alallaan
- valitsee kestävästä kehityksestä edistävät keinot ja toimintatavat
- aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit
- suunnittelee tarvittavan yhteistyön.

### **Kestävän kehityksen aktiivisena toimijana toimiminen**

Opiskelija

- toteuttaa kestävän kehityksen toimintatapoja työpaikallaan tai alallaan
- toimii kestävän kehityksen esimerkkinä ja kannustaa muita kestävän kehityksen toimintaan
- viestii toimintatapojen muutostarpeista.

### **Kestävän kehityksen toiminnan onnistumisen arvioiminen**

Opiskelija

- arvioi toimintatapojen tai tuotosten muuttumista työpaikallaan tai alallaan
- esittää kehittämistarpeita kestävän kehityksen edistämiseen tulevaisuudessa.

## Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti</li> <li>• tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja</li> <li>• käyttää perustietoa kaavamaisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan</li> </ul>
Tyydyttävä 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li> <li>• tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li> <li>• käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Hyvä 3	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa</li> <li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti</li> <li>• ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita</li> <li>• hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot</li> <li>• käyttää tietoa monipuolisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi</li> </ul>
Hyvä 4	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li> <li>• toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li> <li>• ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja</li> <li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä</li> <li>• soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan</li> </ul>
Kiitettävä 5	<ul style="list-style-type: none"> <li>• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa</li> <li>• toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti</li> <li>• ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita</li> <li>• hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti</li> <li>• soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti</li> <li>• arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi</li> </ul>

### 3. Osaamisen arviointi

Ammatilliset tutkinnon osat arvioidaan asteikolla 1–5 tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteerien mukaisesti. Opiskelijan osaaminen arvioidaan tutkinnon osittain. Tutkinnon osan arvosana määräytyy sen mukaan, mille arviointiasteikon tasolle opiskelijan osaaminen kokonaisuutena parhaiten sijoittuu.

Yhteiset tutkinnon osat arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueet arvioidaan asteikolla 1–5 osa-alueen osaamistavoitteiden ja arviointikriteerien mukaisesti. Yhteisen tutkinnon osan osa-alueen arvosana määräytyy sen mukaan, mille arviointiasteikon tasolle opiskelijan osaaminen kokonaisuutena parhaiten sijoittuu.

## 4. Mukauttaminen ja poikkeaminen

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa voi osaamisen arviointia mukauttaa yhteisissä tutkinnon osissa. Lisäksi voi osaamisen arviointia mukauttaa ammatillisten tutkinnon osien osalta, mikäli potilas- ja asiakasturvallisuus ei vaarannu. Lääkehoitoon, lääkematematiikkaan sekä potilas- ja asiakasturvallisuuteen liittyvää osaamisen arviointia ei voi mukauttaa.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa ei voida poiketa lääkehoitoon, lääkematematiikkaan eikä potilas- ja asiakasturvallisuuteen liittyvistä ammattitaitovaatimuksista.

Huomioitavaa on, että tutkinnon osassa Lääkehoito lähihoitajan vastuualueella osaamisen arviointia ei voi mukauttaa eikä ammattitaitovaatimuksista voi poiketa.

## 5. Ikääntyneiden hoidon ja kuntoutumisen osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalan suorittanut osaa toimia osallisuutta, kuntoutumista ja toimintakykyä edistävasti huomioiden ikääntymisen vaikutukset toimintaan kotona ja muissa toimintaympäristöissä. Hän voi työskennellä erilaisissa hoidon ja hoivan, ikääntyneiden- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden sekä erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävissä ja -paikoissa. Työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Tutkinnon suorittanut voi toimia myös yrittäjänä.

## 6. Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala tuottaa osaamisen edistää lapsen, nuoren, perheen ja lähiverkoston terveyttä ja hyvinvointia sekä varhaiskasvatuksessa lapsen kasvua, hyvinvointia ja oppimista. Hän voi työskennellä erilaisissa hoidon ja hoivan, varhaiskasvatuksen, ikääntyneiden- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden sekä erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävissä ja -paikoissa. Työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Tutkinnon suorittanut voi toimia myös yrittäjänä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisalan pakollisten tutkinnon osien suorittaminen tuottaa varhaiskasvatuksesta annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen mukaisen varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuuden.

## 7. Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala tuottaa osaamisen työskennellä mielenterveys- ja päihdetyössä sekä tehdä alan asiakas- ja verkostotyötä. Hän voi työskennellä erilaisissa hoidon ja hoivan, ikääntyneiden- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden sekä erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävissä ja -paikoissa. Työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Tutkinnon suorittanut voi toimia myös yrittäjänä.

## 8. Perustason ensihoidon osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Perustason ensihoidon osaamisala tuottaa osaamisen edistää terveyttä, turvallisuutta, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä toimia ensihoidossa ja akuuttihoitotyössä. Osaamisalan tutkintonimike on perustason ensihoitaja. Perustason ensihoidon osaamisalan suorittanut perustason ensihoitaja voi suuntautua hyvin monipuolisesti työelämään muillekin kuin vain ensihoidon ja akuuttihoitotyön tehtäviin. Hän voi työskennellä ensihoidossa perustason ensihoitotehtävissä sekä erilaisissa hoidon ja hoivan, ikääntyneiden- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden sekä erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävissä ja -paikoissa. Työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Tutkinnon suorittanut voi toimia myös yrittäjänä.



## 9. Sairaanhoidon osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Sairaanhoidon osaamisala tuottaa osaamisen edistää asiakkaan terveyttä ja toimintakykyä sekä toimia kotihoidossa ja sairaanhoitotyössä. Hän voi työskennellä erilaisissa hoidon ja hoivan, ikääntyneiden- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden sekä erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävissä ja työpaikoissa. Työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Tutkinnon suorittanut voi toimia myös yrittäjänä.

## 10. Suunhoidon osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Suun hoidon osaamisala tuottaa osaamisen toimia suun hoitotyössä ja edistää suun terveyttä. Hän voi työskennellä suunhoidossa sekä erilaisissa hoidon ja hoivan, ikääntyneiden- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden sekä erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidon työtehtävissä ja työpaikoissa. Työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Tutkinnon suorittanut voi toimia myös yrittäjänä.

## 11. Vammaistyön osaamisala

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset perusvalmiudet ammattialan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Vammaistyön osaamisala tuottaa osaamisen edistää vammaistyössä osallisuutta sekä ylläpitää ja edistää toimintakykyä. Hän voi työskennellä erilaisissa hoidon ja hoivan, ikääntyneiden- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdetyön, kotihoidon, lapsiperheiden sekä erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävissä ja työpaikoissa. Työpaikat voivat olla julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Tutkinnon suorittanut voi toimia myös yrittäjänä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon vammaistyön osaamisalan pakollisten tutkinnon osien lisäksi tulee suorittaa lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tutkinnon osa, jotta tutkinnon suorittaminen tuottaa varhaiskasvatuksesta annetun lain ja sen nojalla annetun asetuksen mukaisen varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuuden.

## 12. Liite 1. Arvoperusta

Ammatillisen koulutuksen tuottama osaaminen uudistaa ja kehittää yksilöitä, työelämää ja yhteiskuntaa. Ammatillinen koulutus antaa valmiuksia yksilöille ja yhteisöille tehdä ratkaisuja eettisen ja kriittisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Osallisuus, aktiivinen toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat ammatillisen koulutuksen toiminnassa.

Ammatillinen koulutus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suvaitsevaisuus, erilaisuus ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja ne toteutuvat koulutuksessa. Avoimuus luo turvallisuutta ja luottamusta.

Ammatillinen koulutus perustuu työelämän osaamistarpeisiin ja tarjoaa opiskelijan tavoitteisiin ja elämäntilanteeseen sopivia osaamisen kehittämisen tapoja. Toimintaympäristöjen muuttuessa ammatit muuttuvat ja jokaisen vastuu osaamisensa kehittämisestä korostuu. Ammatillinen koulutus vastaa yksilöiden, työelämän ja yhteiskunnan osaamistarpeiden muutoksiin joustavasti ja vaikuttavasti.

Ammatillisessa koulutuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys ja rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Ammatillinen koulutus lisää ymmärrystä luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä. Turvallinen työskentely, yrittäjämäinen asenne ja talouden hallinta ovat osa ammattitaitoa. Kansainvälistyminen ja globaali vastuu vahvistuvat.

Arvoperusta toteutuu ammatillisen koulutuksen toimintakulttuurissa, osaamisen hankkimisessa ja osoittamisessa sekä oppimisympäristöissä.

## 13. Liite 2. Luvat ja pätevyudet

Tutkinnossa edellytyksenä on, että opiskelija suorittaa säädösperusteiset sekä työelämän edellyttämät luvat ja pätevyudet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa ja osaamistavoitteissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.

## 14. Liite 3. Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista määrätään Opetushallituksen määräyksessä Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa koulutuksessa.